

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Br. 8/90
Datum: 19.02.2019

Na osnovu člana 92. stav 4. i člana 93 stav (4) Ustava Republike Kosova, na osnovu člana 4. Uredbe br 02/2011 za oblasti administrativne odgovornosti kancelarije premijera i ministarstava, izmenjenog i dopunjenog Uredbom br 15/2017, Uredbom br. 16/2017, Uredboma br. 07/2018, Uredbom br. 26/2018 i Uredbom br. 30/2018, u skladu sa članom 19. Poslovnika o radu Vlade Republike Kosovo br. 09/2011, Vlada Republike Kosovo na sednici održanoj 19. februara 2019, donosi sledeću:

ODLUKA

1. Usvojen je koncept dokument za socijalne i porodične usluge.
2. Obavezuje se Ministratsvo rada i socijalnog staranja i ostale ovlašćene institucije na sprovođenje ove odluke u skladu sa poslovníkom Vlade Republike Kosovo.
3. Odluka stupa na snagu na dan potpisivanja

Ramush HARADINAJ

Premijer Republike Kosovo

Dostavlja se:

- zamenicima Premijera
- svim ministarstvima (ministrima)
- generalnom sekretaru KPR-a
- Arhivi Vlade

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Republika e Kosovës

Republika Kosova-Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale

Ministarstvo Rada i Socijalne Zastine - Ministry of Labour and Social Welfare

KONCEPT DOKUMENTA za socijalne i porodične usluge

pripremljen od :

Ministarstvo Rada i Socijalne Zastite

Departman za Socijalne i Porodicne Politike

Februar, 2019

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

1 REZIME KONCEPT DOKUMENTA

Opšte informacije	
Naziv	Koncept dokument za socijalne i porodične usluge
Nadležno ministarstvo	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
Kontaktna osoba	Mentor Morina, VD direktor DSPP-a
Strateški prioritet	Vežan je sa pojedinim strateškim prioritetima Vlade Republike Kosovo. Konkretno, ovaj Koncept dokument predviđa reorganizaciju socijalnih i porodičnih usluga u vezi sa komponentom promene pravne osnove socijalnih i porodičnih usluga i zahtevom Sektorne strategije MRSZ-a 2018-2022, koja se odnosi na komponentu socijalne zaštite, odnosno socijalnih i porodičnih usluga.

Odluka	
Ključno pitanje	Tretriranje postojećih problema u sistemu socijalnih i porodičnih usluga Republike Kosovo
Rezime konsultacija	S obzirom na poteškoće Ministarstva rada i socijalne zaštite u sprovođenju Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, dopunjen i izmenjen Zakonom br. 04/L-081, a na osnovu identifikovanih potreba ugroženih grupa, opsega socijalnih usluga pruženih u zemlji i promena koje su se desile u socijalnim i porodičnim uslugama, Ministarstvo rada i socijalne zaštite pokrenulo je inicijativu za izradu Koncept dokumenta za socijalne i porodične usluge. U cilju uključivanja institucija Republike Kosovo i drugih interesnih strana, Radna grupa za koncept dokument uključila je predstavnike resornih ministarstava, opštinskog nivoa i civilnog društva, sa fokusom na socijalne i porodične usluge. Tokom preliminarne konsultacija, koje su održane od () do (), dobijeni su sledeći komentari: (Popuniti nakon konsultacija) Tokom javnih konsultacija, koje su održane od () do (), dobijeni su sledeći komentari: (Popuniti nakon konsultacija)
Predložena opcija	Treća opcija smatra se poželjnom i predložena je od strane Radne grupe, koja preporučuje izradu novog Nacrta zakona koji će ukinuti Zakon br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, dopunjen i izmenjen Zakonom br. 04/L-081. Ova preporučena opcija je detaljno elaborirana u Poglavlju 3: Opcije.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Glavni očekivani uticaji	
Budžetski uticaji	Opcija predložena u ovom Koncept dokumentu će imati budžetski uticaj, ali se ona primjenjuje u okviru trenutnih budžetskih granica.
Ekonomski uticaji	Opcija predložena u ovom Koncept dokumentu neće imati uticaj na ekonomiju
Društveni uticaji	Opcija predložena u ovom Koncept dokumentu ima indirektan uticaj kroz pružanje socijalnih i porodičnih usluga
Uticaji na životnu sredinu	Opcija predložena u ovom Koncept dokumentu neće stvarati nikakav direktan uticaj na životnu sredinu.
Međusektorni uticaji	Opcija predložena u ovom Koncept dokumentu neće imati nikakav međusektorni uticaj.
Administrativna opterećenja za kompanije	Opcija predložena u ovom Koncept dokumentu ne stvara administrativna opterećenja za kompanije
Test MSP-a	S obzirom na oblast tretiranja ovog Koncept dokumenta, Radna grupa procenjuje da nema potrebe za obavljanjem testa MSP-a.

Sledeći koraci	
Kratkoročni	Prilikom odobravanja Koncept dokumenta sa preporučenom opcijom, u roku od godinu dana će biti izrađen Novi nacrt zakona za socijalne i porodične usluge od strane tima koji je osnovao Ministarstvo rada i socijalne zaštite, u saradnji sa svim interesnim stranama.
Dugoročni	Prilikom odobravanja Koncept dokumenta sa preporučenom opcijom, očekuje se da novi Zakon bude usvojen nakon jedne godine i stupiće na snagu 1. januara 2020. godine. Od narednih dve do pet godina obezbediće se strogo sprovođenje Novog zakona, putem adekvatnih mehanizama i podzakonskih akata (ako je potrebno)

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

UVOD

Vlada Republike Kosova, odnosno Ministarstvo Rada i Socijalne Zaštite (MRSZ), suočila se sa veoma ozbiljnim izazovima u postavljanju osnova za sistem socijalne zaštite nakon proglašenja nezavisnosti 2008. godine, uvek u nastojanju da obezbedi dobrobit stanovništva Kosova, a posebno najugroženijih grupa stanovništva. Uz pomoć različitih vlasti iz međunarodne zajednice, MRSZ je uspeo razviti sistem socijalne pomoći, penzijske šeme i socijalnih usluga.

Opšti strateški okvir za razvoj i reformu socijalnih usluga definisan je u dva ključna strateška dokumenta: Strategija za decentralizaciju socijalnih usluga na Kosovu za period 2013-2017 i Strategija sektora MRSZ 2018-2022, koja su detaljno elaborirana u prvoj poglavi ovog koncepta.

Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MRSZ) je odgovorno za politička i regulatorna pitanja u smislu socijalne zaštite, a generalno odgovorno za organizovanje pružanja socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu. Socijalne i porodične usluge uključuju direktno pružanje socijalne zaštite, savetovanje ili, u posebnim slučajevima, materijalnu pomoć za osobe u potrebi. Kako sada stoji, socijalna podrška na Kosovu uglavnom je usmerena na mesečnu novčanu pomoć za siromašne porodice, decu i odrasle osobe sa ograničenim sposobnostima, za starije ljude koji uživaju pravo na penziju po važećem zakonu, kao i za kategorije ratnih invalida i porodica palih boraca (2001), Šema osnovne penzije (2002) i platiša doprinosa (2008), Penzijska šema za osobe sa ograničenim sposobnostima (2004), Šema za penzionere Trepče (2003), i Šema za porodice dece sa ograničenim sposobnostima (2009) i neke druge šeme započete nakon 2009. godine.

S druge strane, socijalne i porodične usluge uključuju zaštitu i pružanje usluga različitim kategorijama osoba kojima je potrebna socijalna zaštita, kako je definisano u Zakonu o socijalnim i porodičnim uslugama.

Ovo uključuje decu bez roditeljskog staranja, decu sa asocijalnim ponašanjem, maloletne delikvente, poremećene porodične odnose, telesne bolesti ili ograničenu fizičku sposobnost, ograničenu mentalnu sposobnost, mentalnu bolest, rizik od zloupotrebe ili zlostavljanja, nasilje u porodici, trgovina ljudima, zavisnost o alkoholu ili

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

droge, prirodne ili uzrokovane nepogode ili vanredna situacija, ili drugi uzroci koji dovode ljude u stanju potrebe.

Treba naglasiti da su socijalne usluge u važnoj fazi razvoja, sa naglaskom na zadovoljavanju trenutnih potreba ugroženih društvenih grupa, poboljšanju kvaliteta usluga i decentralizaciji finansijskog i administrativnog upravljanja socijalnim uslugama na opštinskom nivou.

U kontekstu vladine politike decentralizacije, započete 2008. godine, sektor socijalnih usluga na Kosovu se suočio sa dramatičnim promenama. Decentralizacija je zasnovana na Zakonu o lokalnoj samoupravi iz 2008. godine, Zakonu o finansiranju lokalne samouprave iz 2008. godine i Memorandumu o razumijevanju (MoR) iz 2009. godine. Prema ovim zakonima i MoR-u, u januaru 2009. godine, opštine su postale odgovorne za pružanje porodičnih i socijalnih usluga, odnosno Ministarstvo za Zdravstvo i socijalnu zaštitu ima mandat i odgovornost opštinskih vlasti za pitanja socijalne zaštite opština i upravlja Centrima za socijalni rad (CSR-ima). Prema ovom memorandumu, socijalne usluge su u nadležnosti opština pod upravom Odeljenja za zdravstvo i socijalnu zaštitu.

Međutim, u praksi nisu prenete sve nadležnosti, uključujući i posebne usluge koje se pružaju deci, starijim osobama i osobama sa ograničenim sposobnostima. Takođe, mandat za upravljanje, nadzor i inspekciju šema socijalne zaštite ostaje u nadležnosti Departmana za socijalnu i porodičnu politiku (DSPK) MRSZ-a.

U nastavku ovog Koncept dokumenta u relevantnim poglavljima razrađene su socijalne usluge i problemi u postizanju kvaliteta socijalnih usluga i potencijalna rešenja za identifikovane problem.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Slika1: Tabela sa opštim informacijama o Koncept dokumentu

Naziv	Koncept Dokument za socijalne i porodične usluge
Nadležno ministarstvo	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
Kontaktna osoba	Mentor Morina-V.D. direktor DSPP-a
Strateški prioritet	Ovaj Koncept dokument je usko povezan sa Vladinim programom i strateškim ciljevima Vlade Republike Kosovo. Konkretno, ovaj Koncept dokument upućuje na ciljeve i aktivnosti Strategije za decentralizaciju socijalnih i porodičnih usluga, u vezi sa komponentom promene pravne osnove socijalnih i porodičnih usluga i zahteva Sektorne strategije MRSZ-a 2018-2022, Akcionog plana 2018-2020 vezano za komponentu socijalne zaštite, odnosno socijalnih i porodičnih usluga.
Radna grupa	1. Mentor Morina-V.D. direktor DSPP-a, Odgovorni službenik 2. Fitore Rexhaj - Viši službenik za nadzor i inspekciju pružalaca socijalnih usluga; član 3. Magbule Koci - Viši službenik za zaštitu napuštene dece; član 4. Valbona Rrahmani - Viši službenik za koordinaciju analiza i istraživanja; član 5. Adile Shaqiri - Viši službenik za zaštitu žrtava trgovine ljudima i seksualnih zločina; član 6. Nuriye Kelmendi - Viši službenik za izradu socijalnih politika; član 7. Ganimete Shala - Viši službenik za socijalno uključivanje ; član 8. Skender Jahaj - Viši pravni službenik GSSPU-a; član 9. Nafije Osmani - Viši službenik za obnovu porodičnih odnosa; član 10. Drita Hajdini - Viši službenik za starije osobe i bez staranja; član 11. Lutfi Bislimi - Službenik za porodični smeštaj i starateljstvo; član 12. Hidajete Vokshi - Viši pravni službenik PD-a; član 13. Alban Sadiku - Rukovodilac Divizije za koordinaciju politika DEIKP-a; član 14. Lule Maloku - Predsedavajuća za budžet i finansije; član 15. Gani Lluga, predstavnik GSSPM-a; član 16. Predstavnik CSR-a Gjon Luli, Direktor CSR-a; član 17. Predstavnik NVO-a/KOZD-a ;član.
Dodatne informacije	Nema dodatnih informacija

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

POGLAVLJE 1: DEFINISANJE PROBLEMA

Sistem socijalne zaštite pre Deklaracije o nezavisnosti 2008. godine, u početku od 1999 - 2000. godine, bila je faza hitnog odgovora na krizu, slabo koordiniran odgovor, pri čemu je veliki broj NVO-a, uglavnom međunarodnih i lokalnih partnera, delio humanitarnu pomoć, uglavnom u hrani, velikom broju stanovništva. Godine 2000-2002 bila je privremena faza pri čemu je UNMIK rukovodio konzorcijumom nevladinih organizacija i međunarodnih donatora za uspostavljanje mreže sistema obezbeđivanja socijalne pomoći pod upravom UNMIK-a. MRSZ je osnovan u septembru 2001. godine, organizovan u Departmanu za rad i zapošljavanje (DRZ) i Departmanu za socijalnu zaštitu (DSZ). Takođe, osnovan je i Departman za zdravstvo i socijalnu zaštitu (DZSZ). DZSZ je brzo ponovo uspostavio mrežu CSR-a i pokrenuo inicijalnu šemu socijalne pomoći koja je kombinovala gotovinske isplate sa pomoćom u hrani. MRSZ je 2005. godine donelo Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama kojim je po prvi put na Kosovu uspostavljena pravna osnova za regulisanje i poboljšanje socijalnih i porodičnih usluga za osobe i porodice u potrebi.

Ovim zakonom definišu se uloge i odgovornosti MRSZ-a, GSSPM-a, opštine, CSR-a i civilnog društva. Od 2006. godine, počelo je da raste lokalno vlasništvo nad socijalnom zaštitom, a međunarodne uloge su prenesene na lokalne u odgovarajućim departmanima. U 2006. godini osnovan je i Generalni savet za socijalne i porodične usluge.

Uz podršku Svetske banke i DFID-a, obavljeno je i obučavanje novog kadra socijalnih radnika za CSR-e i NVO-e. Projekat je takođe bio značajan napor uvođenja integrisanog sistema socijalne zaštite, popravki infrastrukture, izgradnje CSR-a i obuke osoblja.

Od 2007. godine počela je izrada celovitijeg sistema socijalne zaštite sa nešto jasnijom administrativnom strukturom koja garantuje prava marginalizovanih grupa, omogućavajući decentralizaciju sistema i izgradnju socijalnih usluga zasnovanih na zajednici. Budžet za socijalne usluge i CSR-e bio je veoma nizak i dominiran od budžeta za institucionalnu zaštitu, što je ukazalo na to da socijalne usluge zasnovane na zajednici koje je pružila centralna vlada praktično nisu postojale. Sistem socijalne zaštite na Kosovu je počeo da dobija veliku tehničku podršku od agencija i programa EU-a u razvoju socijalnih i porodičnih usluga.

Rad na decentralizaciji smatrao se veoma važnim za narednu fazu reformi. Neki od ključnih izazova u to vreme bili su opštinski kapaciteti za preuzimanje odgovornosti nad CSR-ima i uspostavljanju mehanizama socijalnog planiranja i pružanja adekvatnih i održivih socijalnih usluga, uključujući i usluge na nivou zajednice; važnost postavljanja minimalnih standarda u organizaciji i distribuciji socijalnih usluga i garantovanje minimalnog nivoa finansijski pristupačnih usluga; kao i potreba za poboljšanjem koordinacije između službi socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i zapošljavanja i usluga stručnog usavršavanja, u smislu zajedničkih baza podataka, zajedničkog rada i tako dalje.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Poslednjih godina, kvalitet socijalnih usluga postala je jedna od tema o kojoj se najviše razgovaralo u sektoru socijalnih usluga EU-a. Komisija za socijalnu zaštitu Saveta EU-a je izradila "Dobrovoljni Evropski okvir kvaliteta socijalnih usluga" (2010), koji se posebno odnosi na osnovne usluge koje se pružaju direktno korisnicima. Ovaj okvir nastoji da razvije zajedničko razumevanje kvaliteta socijalnih usluga i definiše opšte elemente i principe kvaliteta socijalnih usluga. Štaviše, Okvir kvaliteta ima za cilj da pomogne javnim organima odgovornim za organizaciju i finansiranje socijalnih usluga, da na odgovarajućim nivoima razvijaju specifična sredstva za definisanje, merenje i procenu kvaliteta socijalnih usluga.

Na Kosovu, socijalne i porodične usluge su u važnoj fazi razvoja, sa naglaskom na ispunjavanju trenutnih potreba ugroženih grupa, poboljšajući kvaliteta usluga i decentralizaciju finansijskog i administrativnog upravljanja socijalnim uslugama na opštinskom nivou. Važnost pružanja, poboljšanja i praćenja kvaliteta socijalnih usluga koja je preneti opštinama na upravljanje je od suštinskog značaja. Korisnici socijalnih usluga su osobe sa posebnom ugroženošću koje zavise od ovih usluga i često nemaju drugi izvor pomoći i zaštite. Trenutni glavni autoritet za pružanje socijalne zaštite i blagostanja njihovih građana spada u opštinska odeljenja za zdravstvo i socijalnu zaštitu i nemogućnost ovih odeljenja da obezbede neophodni kvalitet usluga, direktno utiče na dobrobit korisnika socijalnih usluga danas.

CSR-i su odgovorni za identifikaciju i pružanje usluga ugroženim grupama. Ovi centri imaju mandat da pruže usluge koje se mogu smatrati neophodnim kako bi se obezbedila dobrobit pojedinaca i porodica, međutim u praksi imaju teškoće da izvrše svoj mandat.

CSR-i nemaju neophodne ljudske i finansijske resurse za procenu položaja sve dece i svih porodica u njihovim opštinama, a njihove službe ne dostižu sve porodice u potrebi. U odsustvu resursa i podrške, CSR-i su preopterećeni odzivom u hitnim slučajevima, ostavljajući po strani preventivne usluge, prateće usluge i postizanje/zadržavanje visokog kvaliteta pružanja usluga.

Ovo nije samo zbog nedovoljnog broja zaposlenih u centrima za socijalni rad, pored potreba, ali i zbog nedostatka profila u CSR. Kako je trenutna situacija, nadležnosti zaposlenih u CSR su podeljene prema teritorijama unutar opštine, a ne prema profilima ili uslugama koje nude (npr. Zaposlenog odgovornog za slučajeve djece bez pratnje, zaposlenog odgovornog za slučajeve djece sa asocijalnim ponašanjem, i tako dalje).

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Da bi prikazali samo deo odgovornosti i opterećenja na kojima se suočavaju centri za socijalni rad, dole su data za neke od kategorija, prema godišnjem izveštaju 2017. godine.

Na osnovu podataka koje su Centri za socijalni rad prijavili, tokom 2017. godine prijavljeno je 34 novih slučajeva napuštene djece, od kojih je 8 napušteno. Do kraja 2017. godine deca bez roditeljskog staranja ukupno su bili pod starateljstvom 696 djece, od kojih su svi upravljani CSR. Tokom 2017. godine CSR su pomagali 603 delikventna djeca i 148 djece sa asocijalnim ponašanjem. Od ukupnog broja 68 djece registrovanih teškim radom, centri za socijalni rad su identifikovali i pružili usluge za 46 djece djece, 19 djece koja rade na ulici i 3 djece koja rade na eksploataciji prirodnih resursa. Ova deca identifikovana u ozbiljnoj radnoj snazi imala su psiho-socijalno savjetovanje, od toga 46, 8 službi za zaštitu djece, savjetovanje ili usluge podizanja svijesti 8 dece, socijalna pomoć 4 djece i 2 djeca smještaj. Centri za socijalni rad nastavili su i rad na uklanjanju djece od teškog rada tokom 2017. godine. Prema tome, na osnovu izveštaja CSR-a, ispada da je tokom 2017. godine 23 dece uklonjeno sa napornog rada.

Važan dio rada socijalnih službi takođe je rad na sprečavanju i zaštiti žrtava nasilja u porodici. Na osnovu monitoringa koji su sprovedeni u slučajevima upućenim od strane Centara za socijalni rad i praćenja baze podataka o socijalnim i porodičnim uslugama, kao i statističkih izvještaja koje je NVO / Prihvatili poslala u vezi sa predmetima kojima se postupa, U periodu januar-decembar, 383 žrtve nasilja u porodici tretirane su, zaštićene i pružene socijalne usluge. Od čega je 213 žrtava nasilja u porodici starijih od 18 godina, od kojih su sve žene, a 170 žrtava dece, od čega su 89 bile ženske, a 81 su bile muške žrtve.

Što se tiče žrtava trgovine ljudima, druga ranjiva kategorija na Kosovu, od ukupno 35 žrtava trgovine ljudima, 15 žrtve su stariji od 18 godina, dok je 20 žrtve su mlađe od 18 godina. U kontekstu praćenja poseta tokom 2017. godine, centri za socijalni rad u svim Kosovu rukuje, upravlja i ponudio socijalnih i porodičnih usluga 23 žrtve seksualnih zločina mlađe od 18 godina. Od 23 slučajeva žrtava seksualnih zločina mladih od 18 godina, 19 žrtava su bile žene, dok su 4 bile muške žrtve. Zaštita za ovu kategoriju se sastojala u pružanju određenih vrsta usluga, kao što je koordinacija sa nadležnim institucijama o pružanju zdravstvenih usluga, stanovanje u skloništu, a zatim žrtve su ponuđeni psiho-socijalne usluge u cilju doživljene traume prekoračen, i radi čak i sa porodicom žrtava, sa zajednicom i tako dalje.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

U kontekstu pružanja usluga za decu bez brige, starije osobe i decu / odrasle osobe sa invaliditetom, zaštita ovih kategorija se sastoji u pružanju 24-časovnih usluga, uključujući: stanovanje, hranu, odjeću, pružanje zdravstvenih usluga, smještaj i sve druge usluge koje se smatraju potrebnim za starije ljude bez porodične nege, napuštena deca sa smetnjama u razvoju i odrasli sa mentalnim invaliditetom - stagnacija u mentalnom razvoju. Ukupan broj dece koja imaju koristi od šeme invalidnosti variraju od meseca do meseca. Dakle, u decembru 2017. godine, iz porodične šeme za decu sa trajnim invaliditetom, 2.777 dece je imalo koristi.

Prema tome, podršku najugroženijim grupama na Kosovu karakterišu mnogi izazovi, prvenstveno zbog nedostatka političke volje da se obezbedi održiv model finansiranja i upravljanja socijalnim uslugama, ali i zbog nefunkcionalizacije pravog mehanizma za planiranje, nadzor i inspekciju; nedostatka investicija u poboljšanje fizičke infrastrukture, pružanja usluga i nedostatka investicija u razvoju ljudskih kapaciteta.

U sadašnjem kontekstu postoje određeni izazovi koje je identifikovala radna grupa a koji se odnose na kvalitet socijalnih usluga;

- Nedostatak održivosti pružanja socijalnih i porodičnih usluga usled loše definisanih nadležnosti između centralnog i lokalnog nivoa u smislu planiranja, pružanja, nadzora, inspekcije i izveštavanja,
- Reaktivan pristup CSR-a kada slučajevi postanu akutni ili hitni, ostavljajući po strani fokus na preventivne usluge,
- Nedostatak informisanja građana o tome gde mogu dobiti usluge i koje se socijalne i porodične usluge pružaju,
- Asimetrično ili ograničeno pokrivanje ljudi u potrebi za socijalnim i porodičnim uslugama,
- Slabi nadzor i inspekcija kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga,
- Sadašnje finansiranje koje dodeljuje vlada i opštine, nije dovoljno za garantovanje adekvatnog kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga,
- Globalne reforme u zatvaranju rezidencijalnih institucija (sirotišta) zahtevaju da se alternativni oblici staranja svih uzrasta razvijaju sa izuzetnom brzinom,
- Nedostatak adekvatnih procedura, smernica i adekvatnih instrumenata za ugovaranje socijalnih i porodičnih usluga dovodi do loše strukturisane saradnje između vladinih i nevladinih pružalaca socijalnih usluga.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Ovi problemi zahtevaju hitno i pravilno adresiranje kako bi usluge bile na odgovarajućem nivou i kvalitetu, zasnovane na važećem zakonodavstvu i međunarodnim instrumentima kao što je Okvir kvalitetnih socijalnih usluga.

Isti problemi i poteškoće potvrđuju se i u izveštaju od 8. maja 2018. godine Parlamentarne komisije za zdravstvo, rad i socijalnu zaštitu - Nadzor nad primenom zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama i zakona br. 04/L-081 o izmeni i dopuni zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama.

Prema tome, ovaj Koncept dokument je inkorporirao poteškoće koje je identifikovala Komisija.

Neke od preporuka koje proističu iz ovog izveštaja uključuju i izradu Novog integriranog i naprednog zakona o socijalnim i porodičnim uslugama, koji bi takođe pojasnio nadležnosti odgovornih institucija; stvaranje posebnog granta za socijalne i porodične usluge, troškove socijalnih usluga, jačanje CSR-a i saradnju sa NVO-ima, itd.

Na osnovu svega gorenavedenog, radna grupa definisanje problema deli na sledeći način:

1. Praznine u trenutnom zakonodavstvu i socijalnim i porodičnim politikama,
2. Loše definisane odgovornosti između centralnog i lokalnog nivoa i pružalaca socijalnih i porodičnih usluga,
3. Ograničeno pokrivanje i pristup socijalnim i porodičnim uslugama,
4. Neadekvatna kvalifikacija trenutnog okvira socijalnih usluga, vrste usluga i njihova klasifikacija u informacionom sistemu i planiranju u celini,
5. Neadekvatni mehanizmi za unapređenje kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga, i
6. Neadekvatno i nedovoljno finansiranje za kvalitetne socijalne i porodične usluge.

1.1 Praznine u trenutnom zakonodavstvu i socijalnim i porodičnim politikama

MRSZ je pokušao uspostaviti sisteme socijalne zaštite na osnovu standarda EU-a još od 2008. godine pokušavajući da obezbedi socijalno osiguranje stanovništvu. Sistem socijalnih usluga u teoriji definiše četiri nivoa pružanja usluga, usluge socijalne prevencije i podrške, krizne intervencije (kada je potrebno zaštitno delovanje i višeprofesionalna intenzivna podrška), opcionalno postavljanje starateljstva zasnovanog na porodici i alternativno postavljanje rezidencijalnog staranja.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Problemi socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu utiču na mnoge oblasti. Sa pravnog gledišta, problemi počinju od Zakona o porodici, Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakona o finansiranju lokalne samouprave i Zakona o upravljanju javnim finansijama. Opšti strateški okvir za razvoj i reformu socijalnih usluga definisan je u dva glavna strateška dokumenta: Strategiji za decentralizaciju socijalnih usluga na Kosovu za period 2013-2017 i Sektoru strategiju MRSZ-a 2018-2022. godine

Strategija za decentralizaciju socijalnih usluga na Kosovu za period 2013-2017. Ovaj dokument je postavio sledeće prioritete: ispunjavanje finansijskih potreba za pružanje socijalnih usluga, jačanje socijalne zaštite u opštinama, povećanje političke posvećenosti, postavljanje mehanizma za kofinansiranje od strane drugih aktera u društvu, dalja decentralizacija socijalnih usluga, itd. Ova Strategija definiše uloge i odgovornosti različitih aktera koji se bave socijalnim uslugama i procesom decentralizacije ovih službi. Strategija definiše socijalne usluge kao intervencije koje se pružaju pojedincima, porodicama i zajednicama kako bi se smanjilo siromaštvo, smanjio rizik, povećalo uključivanje i integracija i živeo pun i ugodan život.

U zakonu br. 04/L-081 o izmeni i dopuni Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama predstavljen je napredniji oblik definisanja odgovornosti nadležnih institucija za ove usluge, ali još uvek postoji neizvesnost i potreban je opšti pregled i sveobuhvatno redefinisavanje odgovornosti institucija nadležnih za socijalne i porodične usluge i specifičnije definisanje nadležnosti i odgovornosti opština. Ovo bi naknadno rezultiralo ravnopravnošću institucija kao što su javne institucije, NVO-i i privatne institucije koje pružaju socijalne i porodične usluge.

Sektoru strategiju za 2018-2022 godinu izradila je međuministarska radna grupa uz pomoć međunarodnih donatora. Strategija je među specifičnim ciljevima postavila rast socijalne zaštite kroz širenje i poboljšanje pružanja socijalnih i porodičnih usluga sa posebnim fokusom na ugrožene grupe.

Ipak, uprkos ovim inicijativama i strategijama, ostaju pojedina važna pitanja kojima se treba posvetiti dalja pažnja, kao što je koncept pružanja socijalnih usluga koji mora biti jasnije definisan (posebno za CSR-e, koji pružaju široke socijalne usluge) i definisanje/primena odgovarajućih pokazatelja i/ili zahteva kako bi se obezbedila usklađenost sa minimalnim standardima kvaliteta socijalnih usluga (posebno relevantnih za minimalne standarde kvaliteta MRSZ-a za pružanje socijalnih usluga).

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Bolje definisanje socijalnih usluga odgovara potrebi adresiranja zahteva za socijalne usluge koje postaju složenije i raznovrsnije. Kvalitet usluga je usko vezan za veštine i uslove rada profesionalaca u ovom sektoru, tako da to može pomoći u identifikovanju veština, zahteva za obuke i unapređenja radne sredine, doprineći daljem razvoju sektora socijalnih usluga.

MRSZ, zajedno sa Generalnim savetom za socijalne i porodične usluge (GSSPU), organizuje aktivnosti obuke koje vode kvalifikaciji osoba koje rade u sektoru socijalnih usluga. S vremena na vreme se pružaju obuke koje dovode do kvalifikacije osoblja socijalnog sektora, ali zbog nedostatka sredstava ne postoji redovan, sistematski i održiv model takvih aktivnosti. Radna grupa predlaže uspostavljanje jedinice ili centra za obuku u okviru MRSZ-a, koji će se baviti obukom i kontinuiranim usavršavanjem službenika socijalnih usluga, u skladu sa minimalnim standardima i zahtevima za licenciranje.

Jedno od pitanja koja zahteva redefinisanje je Panel o uspostavljanju djece u porodičnom stanovanju i usvajanju, na osnovu važećeg zakona i administrativnih uputstava, profesionalno tijelo od sedam (7) članova, koje funkcioniše unutar Odjeljenja za politike Društvene i porodične poslove u MRSZ-u, nadgledajući poštovanje zakonskih i profesionalnih procedura za smještaj djece bez roditeljskog staranja u porodičnom smještaju i usvajanju, u slučajevima koji su CSR-ad pripremili i prezentirali u Savetu.

S obzirom na to da porodičnom smještaju kao vid zaštite predstavlja decentralizovanu službu, opštinska odgovornost opština u budućem usvajanju povratničkih porodica i razmišljanja o smještaju dece u porodičnom stanovanju ne bi trebala ostati odgovornost Komisije. Postojeće prakse, ali i dobre međunarodne prakse ukazuju na to da je odgovornost za stanovanje i usvajanje porodice podeljena na dva različita nivoa. Na lokalnom nivou, u okviru DSEM-a treba da postoji telo (djelujući pod nadležnošću ove Uprave), koji donosi odluke o raspoređivanju dece / lica kojima je potrebna alternativna nega u porodici, zajednici ili smještaju. Dok je CSR odgovoran za regrutovanje porodice za sklonište, DHSV treba da ima telo koje odobrava tu porodicu i odobrava postavljanje djeteta u sklonište porodice.

U onome što će se postići sa novim zakonom, planirano je stvaranje alternativnih oblika stanovanja za uzrasne dece i starije osobe u hraniteljskim oblicima zaštite, zajednice i

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

stambeni. Odgovornost za odobrenje oblika alternativne zaštite i postavljanje deteta / u nevolji u porodici treba da bude u nadležnosti ovog tela u OZSZ. CSR u ovom slučaju je odgovoran za praćenje porodice, dok je DSZU odgovoran za praćenje CSR-a u tom pogledu. Shodno tome, inspekcija MRSZ-a o ovom pitanju ima smisla. Ako DSZU / MRSZ nastavi da igra ulogu u odobravanju i stavljanju deteta u smeštaj, onda u procesu inspekcije može biti sukob. Shodno tome, u cilju podsticanja u budućnosti da se razvija, unapređuje i stvaraju konzistentnosti ove službe treba da bude regulisan status hraniteljskih porodica, licenciranje kao pružaoca usluga za porodičnog stanovanja, finansijsku podršku i priznavanje radnog iskustva kao poznata profesija u okviru poreske i penzione šeme.

Shodno tome, porodično stanovanje ne bi trebalo da ide dalje kao odgovornost Komisije, pa je neophodno redefinisati ulogu i odgovornosti saveta kao centralnog organa samo za usvajanje, u skladu sa odgovornostima utvrđenim zakonom za porodicu br. 2004/32, Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, Konvencija o pravima deteta i Haška konvencija o međudržavnom usvajanju (1993).

Evidentno je potreba za ponovnog imenovanja i redefinisane statusa, uloge i odgovornosti Komisije za smeštaj dece u hraniteljskim porodicama i domaće i međunarodne usvajanje. Predloženo je da domaći usvajanje za stručnu procenu i mišljenje dece i potencijalnih usvojilaca porodica biti dat na lokalnom nivou, dok je odlučivanje ostaje u nadležnosti Osnovnog suda. Konačna saglasnost za usvajanje na lokalnom i međunarodnom nivou je centralna. Centralni organ ima mandat da daje saglasnost za usvajanje. Što se tiče održavanja Jedinstvenog opšteg registra (domaće / međunarodne porodice i potencijalna djeca za usvajanje). Monitoring i kontrola usklađenosti i sprovođenja stručnih pravnih postupaka u procesu upravljanja ovim slučajevima na lokalnom nivou, je u nadležnosti centralne / Centralne Usvajanje organa. Nadalje, neophodni su sledeći koraci:

Socijalnu kategorizaciju koja je podeljena u skladu sa statusom korisnika i potrebnim uslugama treba revidirati. Zakon br. 02/L-17 vrši opštu podelu socijalnih kategorija, ali ne i kategorizaciju osoba sa ograničenim sposobnostima ili podelu između starijih osoba i osoba sa ograničenim sposobnostima. Zaštita starijih osoba i osoba sa ograničenim sposobnostima je nedovoljna i zbog toga je potrebno revidirati ili doneti podzakonske akte.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Druge poteškoće i izazovi koji se javljaju u okviru ovog problema su sledeći;

- Žrtve nasilja i trgovine ljudima ostaju netretirane kategorije ovim zakonom, i iako se tretiraju Krivičnim zakonikom, pitanje njihove socijalne zaštite ostaje netretirano.
- Kategorija dece napuštene od strane stranih državljanina i kaznene mere ostaju nedefinisane u važećem zakonu.
- Finansijska pomoć roditeljima porodičnog smeštaja koji pružaju smeštaj napuštenoj deci bez roditeljskog staranja mora biti revidirana.
- Dva druga pitanja u kategoriji napuštene dece koja se trebaju tretirati su rok usvojenja i postavljanje kriterijuma za potencijalne porodice usvojenja;
- Podela nadležnosti između centralnog (panela) i opštinskog nivoa u pitanju usvojenja treba revidirati.
- Još jedan veoma važan problem je nedostatak znanja Suda o Zakonu o socijalnim i porodičnim uslugama i drugim podzakonskim aktima,
- Pored problema primarnog zakonodavstva, treba strukturirati Pravilnik o radu Saveta za socijalne usluge radi bolje organizacije i funkcionisanja. Veoma veliki broj od 21 člana čini ovaj Savet veoma nefunkcionalnim i neefikasnim.

1.2 Loše definisane odgovornosti između centralnog i lokalnog nivoa i pružalaca socijalnih i porodičnih usluga

Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama (ZSPU), usvojen 2005. godine, definiše uloge i odgovornosti Ministarstva rada i socijalne zaštite i opština u vezi sa pružanjem socijalnih usluga. Prema ZSPU-u, opšta odgovornost za organizaciju i pružanje socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu pripada Ministarstvu rada i socijalne zaštite (MRSZ).

ZSPU je socijalne i porodične usluge definisao kao direktno pružanje socijalne zaštite, savetovanja i/ili u vanrednim okolnostima, materijalna pomoć u korist osoba u potrebi. MRSZ je odgovoran za razvoj socijalnih politika i strateških planova, obezbeđujući da svi građani Kosova imaju jednak pristup socijalnim uslugama.

Mandat za pružanje socijalnih usluga od strane opština naveden je u Zakonu o lokalnoj samoupravi (ZLS). Član 17 sa liste usluga predviđenih Zakonom o lokalnoj samoupravi za opštinske nadležnosti uključuje pružanje porodičnih usluga i drugih usluga socijalne zaštite, kao što je briga o ugroženom, porodični smeštaj, zaštita dece, briga o starijima, registraciju i licenciranje centara koji vode brigu o njima, zapošljavanje, isplata plata i obuka profesionalaca socijalne zaštite.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Zakonodavni okvir ovlašćuje Centre za socijalni rad kao glavne organe opštinskih vlasti za obezbeđivanje pružanja socijalne zaštite, socijalne zaštite i savetovanja u okolnostima pri čemu dete/odrasla osoba je u potrebi za socijalnim i porodičnim uslugama. Upućivanje na nadležnosti Centara za socijalni rad sadržano je u nekoliko zakona, uključujući Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici i Zakonik pravde o maloletnicima.

Analiza CSR-a u nekim izveštajima koje su pripremili drugi donatori i interesne strane istakla je mnogo nedostataka u njihovom kapacitetu da ispune svoj mandat.

Posebno, CSR-i nemaju dovoljno resursa; oni nemaju dovoljno budžetskih izdvajanja, nedovoljno materijalnih sredstava i nedovoljno kvalifikovanog osoblja da adekvatno ispune svoj trenutni mandat. CSR-i često nemaju odgovarajući broj osoblja za pružanje usluga. Među opštinama slične veličine, broj licenciranih pružalaca socijalnih usluga je značajno različit, a broj korisnika po socijalnom radniku je veći nego što se zahteva postavljenim minimalnim standardima. Štaviše, CSR-i, a posebno oni koji deluju u srednjim i malim opštinama, često nemaju specijalizovano osoblje, kao što su psiholozi, pravni službenici, sociolozi, članovi pedagoškog osoblja, pa čak i socijalni radnici koji su potrebni za pružanje prilagođenih usluga. Shodno tome, psihološku ili socijalnu podršku za osobe u potrebi pružaju administratori ili drugo nekvalifikovano osoblje, a ovo utiče na kvalitet usluga.

Pored toga, u proseku više od polovine troškova CSR-a odnosi se na procenu i upravljanje socijalnom pomoći, odgovornost koju im je MRSZ delegirao, ostavljajući čak i manje sredstava za zadržavanje i izgradnju potpunijeg paketa intervencije za osobe u potrebi, pojedince i za porodice izložene riziku. Trenutno ne postoji dodela grantova za ispunjenje socijalnih usluga, iako postoje preporuke i naponi od strane centralne vlade za određeni grant za socijalne usluge. CSR-i ne upravljaju budžetom, budžet je centralizovan u lokalnoj samoupravi i ima posebnu budžetsku liniju za osoblje, opremu i robu/usluge, a ne za profesionalne socijalne usluge. Plate zaposlenih administriraju lokalne vlasti. CSR-i nemaju pravo stvarati sopstvene izvore prihoda.

Opšte mišljenje je da decentralizacija nije uspešno sprovedena. To možda zbog nesporazuma u komunikaciji ne samo u smislu širenja informacija, već i zbog nedostatka konsultacija i diskusije između strana. U većini slučajeva, opštine na Kosovu i dalje smatraju da mnoge nadležnosti pripadaju MRSZ-u, iako je jasno da je većina komponenti u rukama opština.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Centri za socijalni rad (CSR-i) deluju u 38 opština na Kosovu. Postoji ukupno 40 centara za socijalni rad, uzimajući u obzir i dva dodatna ogranka u glavnom gradu. Centri za socijalni rad zapošljavaju 211 osoba, uključujući 66 menadžera i 145 službenika za socijalne usluge. Oko 93% zaposlenih u CSR-ima ima univerzitetsku diplomu, ali samo 10% ima diplomu iz oblasti socijalnog rada, a 3% je diplomiralo na psihologiji. Većina radnika su pravnici, sociolozi i pedagozi.

CSR-i obavljaju dva zadatka, prenos mesečne naknade u okviru šema socijalne pomoći i pružaju usluge ugroženim grupama na primer; savetovanje za porodice, konsultacije o pitanjima socijalne zaštite i upućivanje na druge relevantne službe ako lokalno postoje. Službenici za socijalne usluge koji rade u CSR-ima uglavnom su fokusirani na prvi deo ovih dva zadataka i uglavnom podržavaju sistem administracije socijalne pomoći, ostavljajući ugroženim i nedovoljno razvijenim usluge socijalne podrške klijentima.

Međutim, većina centara za socijalni rad pruža usluge za oko 50 kategorija ljudi kojima su potrebne socijalne usluge. Svaki Centar za socijalni rad, u skladu sa Zakonom o socijalnim i porodičnim uslugama, vodi registar porodica i dece u potrebi koja borave na njegovoj teritoriji i koja nemaju podršku porodice ili zajednice, kao i onih koji se suočavaju sa različitim poteškoćama (npr. staranje o svojoj deci ili kada je dete u opasnosti od zanemarivanja, korišćenja ili zlostavljanja ili bilo kojeg drugog oblika povrede). CSR-i vrše profesionalnu procenu svakog pojedinca ili porodice koju upućuju partneri (uključujući upućivanja policije i bolnice, škola, NVO-a itd.) ili koji sami dolaze za pomoć ili na drugi način ukazuju da su osobe kojima su potrebne socijalne ili porodične usluge. Zbog poteškoća i izazova sa kojima se suočavaju CSR-i, ovaj aspekt njihovog rada često ostaje neispunjen.

Struktura CSR-a je prilično homogena u svim centrima i uključuje pozicije direktora, šefa socijalnih službi i službenika za socijalne usluge sa određenim brojem kasnijih nosioca položaja koji se kreće od 1 do 10, u zavisnosti od centra o kojem je reč. U proseku, svaki CSR ima oko 3,8 službenika za socijalne usluge.

Baza podataka pružalaca usluga MRSZ-a identifikovala je 31 NVO kao pružaoca socijalnih i porodičnih usluga, gde je većina ovih organizacija licencirana i ima oko 210 zaposlenih članova. Od toga, 16 organizacija su iz dva regiona, Prištine i Prizrena.

Većina od 31 NVO pruža usluge za osobe i decu sa ograničenim sposobnostima (12 NVO-a) i za žrtve nasilja u porodici (8 NVO-a). Četiri druge NVO su fokusirane na pružanje pomoći siromašnim i ugroženim osobama; dva NVO-a pružaju usluge deci

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

koja su doživela zlostavljanje i nasilje i dva NVO-a koji rade sa napuštenom decom. Jedan NVO pruža pomoć žrtvama trgovine ljudima i jedan NVO radi sa etničkim manjinama.

Potreba za partnerstvom između javnih i ne-javnih institucija izražena je kako u intervjuima tako i radionicama s jedinim ciljem pružanja kvalitetnih socijalnih i porodičnih usluga za stanovništvo. Takođe, izražena je i potreba da se reguliše proces dodeljivanja grantova ili subvencija od strane Ministarstva za nevladin sektor. Tokom konsultacija od strane svih aktera primećena je potreba za funkcionalnim i strukturalnim pregledom pružanja usluga od centralnog nivoa do CSR (Centara za Socijalni Rad) kao i drugih ne-javnih pružalaca.

Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama na Kosovu je utvrdio ulogu NVO u pružanju socijalnih i porodičnih usluga, naglašavajući da se NVO ohrabruju da pružaju socijalne i porodične usluge, bilo na sopstvenu inicijativu ili na osnovu ugovora, u ime Opštinskih Odeljenja ili MRSZ. MRSZ ima krajnji autoritet da nadgleda licenciranje i profesionalni učinak lokalnih NVO koje pružaju usluge ugroženim grupama. Postojeća pravila i uredbe utvrđene u Administrativnom uputstvu (br. 17/2013.) za licenciranje pravnih subjekata/organizacija, ukazuje na potrebu za daljim poboljšanjem postojećih procedura, uključujući i nadležnosti Komisije za licenciranje i standarde i zahteve za licenciranje pravnih subjekata koji pružaju socijalne usluge. Takođe, AU ne navodi odredbe koje se tiču higijenskih i sigurnosnih zahteva, procedura nadgledanja i procedura kontrole kvaliteta i jasnosti procedura za produženje licence. Ove procedure i pravila treba uskladiti za pravilno sprovođenje AU i njegovo usklađivanje sa standardima EU.

Međunarodna praksa- na raznim forumima Evropske unije o socijalnoj zaštiti u zemljama EU, mnogo pažnje se posvećuje aspektu kvaliteta u pružanju socijalnih usluga, budući da se smatra pitanjem od velikog značaja. Bez sumnje, nije lako pronaći zajednički pristup o tome kakve su socijalne usluge koje se pružaju i faktori koji osiguravaju kvalitet socijalnih usluga. Jedan aspekt koji se smatra veoma važnim u pravcu poboljšanja kvalitetnih socijalnih usluga je uključivanje nevladinog sektora u pružanje usluga. U većini zemalja u regionu i Evropi su već uspostavljeni formalni mehanizmi koji regulišu ulogu nevladinog sektora kao pravog partnera vlade u pružanju socijalnih i porodičnih usluga. Zemlje EU se svuda trude da promovišu učešće NVO u sektoru socijalnih usluga, uključujući NVO u pružanju različitih programa socijalnih usluga na lokalnom nivou, npr. Prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici i trgovine ljudima, za dnevni boravak i centri za podršku za decu sa ograničenim sposobnostima, kućne

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

usluge za ugrožene grupe stanovništva itd. Odbor za socijalnu zaštitu Saveta EU je izradio "Evropski volonterski okvir kvaliteta za socijalne usluge" (2010.). Ovaj okvir ima za cilj da razvije zajedničko razumevanje kvaliteta socijalnih usluga i utvrdi opšte elemente i načela kvaliteta socijalnih usluga. Okvir za kvalitet EU posebno se odnosi na osnovne usluge koje se direktno pružaju korisnicima. Veoma često, ove usluge, koje su uključene u sistem socijalne zaštite država članica EU, pružaju se od strane nevladinog sektora.

Pružaoци socijalnih usluga - bilo da su javni organi ili organizacije, sve više se percipiraju kao organizacije vođene mešavinom konkurencije, koncepta solidarnosti i javnog interesa. Oslanjanje Vlade na nevladine organizacije (NVO) za pružanje usluga finansiranih od strane vlade je uobičajena i rastuća praksa u zemljama širom sveta. U stvari, u najnaprednijim zemljama takva podrška je toliko rasprostranjena da je vlada postala glavni izvor finansijske podrške NVO. Ovo je rezultat povećanja broja osoba/porodica u potrebi, širenja spektra socijalnih usluga, promena mehanizama upravljanja i decentralizacije.

Očigledan je svuda u literaturi poziv za formiranje lanca aktera i pružalaca za preuzimanje staranja zasnovanog na individualnim potrebama i za pružanje rešenja na integrisan i koordiniran način. Umrežavanje, koordinacija i integracija između njih smatra se ključnim za povećanje kvaliteta socijalnih usluga.

Druga zajednička stvar u celoj Evropi je da su socijalne usluge blisko povezane sa zdravstvenim uslugama. Ovo je postalo očigledno u oblastima dugotrajnog staranja, rehabilitacije, staranja za osobe sa ograničenim sposobnostima, usluga za narkomane i usluga za beskućnike.

1.3 Ograničena rasprostranjenost i pristup pružanju socijalnih i porodičnih usluga

Trenutno, sistem socijalnih usluga utvrđuje tri nivoa pružanja usluga:

- a) **usluge socijalne podrške** - koje se nude u kontekstu normalne situacije obično uključuje usluge kućnog staranja i usluge dnevnog boravka u zajednici,
- b) **intervencija u krizi** -kada je dobrobit osobe u opasnosti i ima potrebu da obnovi njegovo/njeno samostalno funkcionisanje,
- c) **alternativno staranje u porodici ili rezidencijalnim institucijama** - pod potpunom brigom opštine.

Decentralizacija i nedostatak političke volje za finansiranje posvećeno posebno za pružanje ovih socijalnih usluga na opštinskom nivou predstavlja veliki izazov u ovoj oblasti koji dovodi do socijalne isključenosti i nejednakosti u pružanju usluga između opština, ali i između građana u opštini. Usluge se uglavnom pružaju za osobe koje traže

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

socijalne usluge, a ne za sve osobe u potrebi. Oblik pružanja socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu je reaktivan, nije dobro integrisan sa drugim sektorima, kao što su policija, sudstvo, itd. i u osnovi nedostaju preventivne usluge, usluge rane podrške i prateće usluge.

Pristup pružanju socijalnih usluga je težak, pre svega zbog nedostatka fizičke infrastrukture, naročito za žrtve nasilja, žrtve trgovine ljudima, dece u uličnoj situaciji, dece sa ograničenim sposobnostima, starih lica i sa ograničenim sposobnostima, itd. Trenutno, sistem rezidencijalnog staranja sastoji se od dve rezidencijalne institucije (jedna za stara lica i za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima) i 11 kuća baziranih u zajednici. Nedostatak finansijske održivosti prihvatilišta za žrtve nasilja i trgovine ljudima je posebna problematika, kao i usluge za decu u uličnoj situaciji i decu koja dolaze iz alternativnog staranja.

Važno je naglasiti da nedostaje proaktivan pristup CSR-a u identifikaciji osoba kojima su potrebne socijalne usluge, konkretnije nedostatak resursa kako finansijskih tako i ljudskih otežava rad na terenu za identifikaciju potencijalnih slučajeva ili u opasnosti. To dovodi do čestih suočavanja sa hitnim slučajevima (u nedostatku prevencije i rane podrške), što dodatno otežava rad CSR-a. Nedostatak interesovanja opštinskih administrativnih institucija za ove usluge uprkos izuzetnom socijalnom pritisku građana u potrebi govori o potrebi uspostavljanja adekvatnih mehanizama za adresiranje ovih problematika.

Jasno se vidi da posle decentralizacije, socijalne usluge nisu postale bolje i pristupačnije, ali u isto vreme nije ni povećan broj usluga ili pružalaca usluga putem mehanizama saradnje i ugovaranja sa nevladinim sektorom. Decentralizacija socijalnih usluga nije postigla rezultat sa aspekta kvantitativnog i kvalitativnog povećanja usluga, ostajući samo administrativna decentralizacija. Što se tiče pristupa građana socijalnim uslugama, zabrinjavajuće je da ruralna područja nemaju odgovarajući pristup CSR i institucijama koje pružaju socijalne usluge.

Neke usluge u opštinama u potpunosti nedostaju (porodice za smeštaj, centri za decu sa ograničenim sposobnostima, usluge rehabilitacije i reintegracije, itd.) i CSR nemaju sve socijalne usluge za rešenja kompleksnih socijalnih problema u našim ruralnim i urbanim područjima. I ako se pozovemo na gore navedene informacije za sektor NVO, više od polovine njih rade u Prištini i Prizrenu. Većina NVO prisutnih na Kosovu pružaju usluge i aktivnosti zasnovane na projektima, koje su uglavnom dopunske usluge za podršku korisnika sa obrazovnim aktivnostima, zdravstvena podrška,

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

ublažavanje siromaštva, psiho-socijalne aktivnosti i druge usluge bazirane u zajednici u korist ciljne grupe. Međutim, postoji ograničen broj NVO koje zapravo podržavaju CSR-e i korisnike sa smeštajem, dugoročnom podrškom i hitnim uslugama za podršku - za čime CSR-i imaju najviše potrebe. Skoro polovina opština imaju ograničenu podršku od NVO, posebno od licenciranih NVO, za pokrivanje ovih potreba.

Potrebe za uslugama za žrtve nasilja u porodici, decu sa ograničenim sposobnostima, stara lica i decu u sukobu sa zakonom su visoke u skoro svakoj opštini. To je jasno naglašeno i iz praćenja sprovođenja postojećeg zakona od strane Parlamentarne Komisije za zdravstvo, rad i socijalno staranje. Uprkos ograničenjima u finansijskim i ljudskim resursima, CSR su u stanju da pruže usluge kao što su identifikacija, procena i savetovanje korisnika prijavljenih u Centru, u saradnji sa institucionalnim partnerima i NVO (gde su prisutni). Izazovi nastaju kada korisnici imaju potrebu za dodatnim uslugama, za hitno savetovanje, npr. hitan smeštaj, usluge dugoročne rehabilitacije (terapija, usluge dnevnog boravka) ili produžena podrška (psihološka podrška ili za reintegraciju). CSR ili opštine ne mogu da pruže i finansijski pokriju takve usluge. Oni samo mogu olakšati proces između klijenata koji imaju potrebu za takvim uslugama i organizacija i institucija koje ih pružaju.

Nedostatak pravne i finansijske infrastrukture za ugovaranje takvih usluga kao i ograničen broj NVO koje nude takve dugoročne usluge i nedostatak njihove finansijske održivosti čini da CSR nisu u stanju da na adekvatan način ispunjavaju svoju misiju. Stoga je potreba za planiranjem dugoročnog smeštaja, rehabilitacije, stimulacije i usluga reintegracije, neposredna. Parlamentarna Komisija za zdravstvo, rad i socijalno staranje dala je kao suštinsku preporuku povećanje broja i objekata u kojima se pružaju usluge reintegracije za žrtve trgovine ljudima, žrtve nasilja u porodici, žrtve zloupotrebe narkotika, prosjake, zlostavljane, stare ljude bez porodičnog staranja. U nastavku su date neke međunarodne prakse modela takvih usluga.

Prema međunarodnim praksama- modeli socijalnih i porodičnih usluga za posebne kategorije koje predstavljamo u nastavku;

Dugoročno staranje za stara lica- u većini država nadležnost za usluge za stara lica je u potpunosti delegirana na lokalni nivo, posle decentralizacije, samim tim i kvalitet usluga nije isti u celoj zemlji, pošto usluge u svakoj opštini variraju u zavisnosti od potreba. Lokalni nivo je odgovoran i za smeštaj starih lica bez staranja, i za centre za dnevni boravak i u zajednici, i kućne usluge. Svaka opština ima registar starih lica za koje treba pružiti dodatne usluge. Nezavisno od toga, izveštaji EU ističu da je evidentno da su usluge prevencije i rehabilitacije koje mogu doprineti prevenciji ili odlaganju

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

potrebe za dugoročnim staranjem još uvek nedovoljno razvijene. Zainteresovane strane u oblasti stalno zagovaraju da slučajeve treba identifikovati mnogo ranije i raditi na prevenciji, pošto se sa manjim investicijama, postižu veći i bolji rezultati. Usluge za stara lica su zabeležile porast poslednjih 5 godina u nekoliko zemalja, uključujući Francusku, Nemačku i Ujedinjeno Kraljevstvo. Dostupnost usluga visokog kvaliteta i pristupačnih je mnogo više ograničena u zemljama poput Češke Republike i Poljske, kao i Italije.

Među najčešćim uslugama koje se pružaju u ovim zemljama za stara lica, izdvajamo:

- *Preventivne usluge*- aktivnosti sa starim licima radi identifikacije fizičkih i mentalnih poteškoća i radi sprečavanja njihovog napredovanja. Uglavnom pruža Porodična Medicina.
- *Dnevni boravak u zajednici*-uglavnom obezbeđuju NVO, uključujući i usluge prevencije i usluge rehabilitacije, rekreativne aktivnosti, socijalizaciju, integraciju u zajednici, profesionalno savetovanje, itd.
- *Kućno staranje (od 2-6 sati)* - koju pružaju službe kojima upravlja opština (porodična medicina), kao i privatne institucije uz plaćanje od strane samog klijenta.
- *Rezidencijalno staranje*- kojom upravlja opština, kao i privatne institucije uz plaćanje od strane samog klijenta. Kriterijumi za prijem u rezidencijalno staranje koje pruža država su veoma strogi, a pružaju se za slučajeve za koje se dokaže da ne mogu finansijski pokriti takvo staranje, i za slučajeve koji se ne mogu uopšte starati o sebi.
- *Porodični smeštaj*- iako se rede nalazi kao alternativa pruža se u dva oblika. Smeštanjem starih lica u specijalizovane porodice za smeštaj da se brinu o starim licima, odnosno smeštanjem porodice u kuću starih lica. Odluke o ovom smeštaju donose se na individualnoj osnovi u zavisnosti od ekonomskog i zdravstvenog stanja starih lica.
- *Upravljanje finansijama*- privatizovane usluge koje upravljaju sredstvima starih lica, za kvalitetno socijalno i zdravstveno staranje.

Usluge kućnog staranja u mnogim slučajevima su manje razvijene od staranja koje se pruža u institucijama kao što su starački domovi.

Socijalna integracija i reintegracija korisnika supstanci - Zloupotreba supstanci u ranom dobu je sve veći problem svuda u Evropi. Usluge koje se pružaju za ovu kategoriju dece u socijalnim teškoćama su raznovrsne i dobro koordinirane između različitih pružalaca različitih usluga. Uglavnom, postoje zajednički programi pružalaca socijalnih usluga, pružalaca medicinskih usluga, pružalaca usluga edukacije i obrazovanja i drugih

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

partnera. Usluge se uglavnom pružaju od strane države, ali i samo-organizuju od strane zajednice (katolička crkva, škole, itd.). Usluge koje se pružaju od strane države su rehabilitacija i reintegracija. U početku sledeći medicinski pristup, nakon čišćenja tela od psiho-aktivnih supstanci, počinje rehabilitacija i reintegracija putem državnih službi, koje u sebi uključuje i volonterski rad, u zajednici, obavezno pojedinačno savetovanje, učešće u porodičnoj i grupnoj terapiji, itd. Usluge prevencije uglavnom se organizuju od strane škola, zajednice, NVO itd.

Socijalna integracija i reintegracija za nasilje u porodici - kao široko rasprostranjena pojava u celom svetu i koja se teško adresira, tretman žrtava zahteva multidisciplinarni pristup. Usluge se pružaju u obliku sveobuhvatnog paketa podrške reintegraciji koji uključuje: stanovanje i smeštaj, medicinsku pomoć, psihološku podršku i savetovanje, obrazovanje i životne veštine, ekonomske mogućnosti, administrativnu podršku, pravnu podršku, posredovanje i savetovanje porodice, upravljanje slučajevima i podršku za članove porodice.

Usluge oporavka/rehabilitacije su prve usluge koje se pružaju i uglavnom se pružaju od strane prihvatilišta kojima upravlja država. One treba da tretiraju u isto vreme fizička, psihološka, pitanja ponašanja, socijalna i porodična pitanja s kojima se suočavaju identifikovane žrtve. Svakoj žrtvi je potrebna podrška da se oporavi od posledica nasilja i da ponovo izgradi svoj život.

Reintegracija uključuje proces oporavka i ekonomsko i socijalno uključivanje nakon rehabilitacije. Ove usluge su obično eksterne (izvan prihvatilišta) i pružaju ih različiti javni pružaoci usluga ili NVO. Neke žrtve se "reintegrišu" u svoju zajednicu porekla, dok se druge "integrišu" u novu zajednicu. Usluge koje se pružaju uključuju formalnu/neformalnu edukaciju, stručnu obuku i zanate, savetodavne usluge, porodična i grupna savetovanja, finansijsku pomoć, pravnu pomoć itd. Usluge su specijalizovane za žrtve seksualnog nasilja i za decu. Takođe, u većini država postoje i specijalizovane usluge za nasilnike, većinu ovih usluga za reintegraciju ne pružaju se od strane države, već od strane NVO.

Socijalna integracija i reintegracija dece u uličnoj situaciji-, iako nedostaje koordinirano reagovanje između različitih država za usluge za decu u uličnoj situaciji, većina usluga obuhvata: rehabilitaciju i reintegraciju u centrima za dnevni boravak, kratkoročni smeštaj, re-integraciju u školama (pomoć u obrazovanju - vanškolske grupe organizovane od strane relevantnih fakulteta (studenti)), organizovanje kampova, neformalno obrazovanje, rekreativne aktivnosti i porodično savetovanje. Većina usluga ne pruža se od strane države.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Porodični smeštaj- sistem staranja za decu bez roditeljskog staranja izgrađen je na osnovu Smernica UN za alternativno staranje, i sve zemlje su, iako u različitim fazama, u procesu sprovođenja ovih Smernica. Modeli koji se smatraju najuspešnijim su modeli koje pružaju javne i ne-javne organizacije licencirane za Alternativno staranje, koje pružaju svoje usluge u okviru opštine.

- Podizanje svesti - Kampanja za podizanje svesti o značaju porodičnog smeštaja, za regrutovanje potencijalnih porodica, za alternativno staranje uopšte,
- Zapošljavanje i obuka - licencirane NVO odgovorne su za identifikaciju, regrutovanje, obuku i sertifikaciju roditelja za porodični smeštaj,
- Stalna pomoć i praćenje- nakon poveravanja dece porodici za smeštaj, odgovarajuća NVO pruža stalnu pomoć (medicinske usluge, psihološke, individualno i porodično savetovanje, direktan rad sa porodicom i detetom, stalna stručna obuka, umrežavanje sa drugim porodicama, zastupanje u ime porodice itd.)

Država preuzima procese ujedinjenja porodice putem sprovođenja nekoliko vrsta porodičnog smeštaja:

Smeštaj kod rodbine (starateljstvo) - Ova usluga za staranje odnosi se na situaciju u kojoj je staranje o detetu preuzeto od roditelja deteta i dete se smešta na staranje kod šire porodice ili rodbine. Ovo je najstariji oblik staranja o deci bez adekvatnog roditeljskog staranja, mnoga društva imaju tradiciju po kojoj se staranje o deci koja nemaju adekvatno roditeljsko staranje preuzima bilo od strane šire porodice, porodice sa kojom je dete bilo blisko od ranije (prijatelji, komšije) ili bake i dede.

Tradicionalni porodični smeštaj- pruža staranje za dete bez adekvatnog roditeljskog staranja čiji psiho-socijalni razvoj ne odstupa značajno od razvoja i rasta dece istog uzrasta.

Specijalizovani porodični smeštaj- specijalan tretman ili terapijski tretman ili staranje podrazumeva posebno obučene roditelje, koji koriste različite terapijske metode i tehnike za pristup svojim dnevnim interakcijama i radu sa posvojenim detetom. Ova vrsta podrazumeva starateljstvo za decu sa ozbiljnim emocionalnim i mentalnim kao i fizičkim ograničenim sposobnostima, i decu sa problemima u ponašanju. Uslovi zapošljavanja, obuke i plaćanja za ovaj oblik smeštaja posebno su navedeni u zakonodavstvu.

Smeštaj u slučaju krize - staranje o smeštaju u krizi obezbeđuje privremeno staranje o detetu tokom krizne situacije, tj. do kraja i/ili prevazilaženja krize i do porodičnog smeštaja, ili kada se dete vrati u biološku porodicu.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Kratkoročno staranje - ova vrsta staranja se obično koristi za kratke boravke (vikendom, poludnevni boravak) dece sa ograničenim sposobnostima u specijalizovanim starateljskim porodicama, kako bi se olakšalo njihovim biološkim porodicama u njihovoj izazovnoj psihološkoj i fizičkoj realnosti za kratak vremenski period.

Porodice za podršku - porodice koje pružaju socijalnu podršku (informativnu, emocionalnu, instrumentalnu, itd.) za biološke porodice u teškim okolnostima ili u vreme potrebe koje bi mogle privremeno ugroziti funkcionisanje porodice i dobrobit deteta.

Privatno staranje - vrsta starateljstva koje omogućava biološkim roditeljima da sami pronađu starateljsku porodicu za smeštaj svog deteta, nezavisno od sistema socijalne zaštite, pod uslovom da se u nekim zemljama, u zavisnosti od trajanja takvog smeštaja, može zahtevati da o staranju obaveste nadležne organe.

Uobičajeno je, takođe, u duhu prevencije napuštanja da se smeste majka i dete zajedno, oblik koji ima za cilj da osnaži majku i njeno osposobljavanje za samo-održivi život, kao i obezbeđivanje dobrobiti za bebu, koja u ovom slučaju raste zajedno sa majkom. Najbolji modeli za ovu vrstu staranja nalaze se u Češkoj Republici. Uopšteno govoreći, prakse smeštanja dece u starateljstvo su veoma različite u različitim zemljama i rezultira razvojem različitih vrsta smeštaja u starateljstvu.

Usvojenje - ne postoje jedinstvena pravila EU za usvojenje. Svaka zemlja EU sprovodi svoja pravila. Međutim, sve zemlje EU imaju neka načela utvrđena u međunarodnim konvencijama za usvojenje: ako su živi, biološki roditelji deteta treba da slobodno prihvate odobrenje; usvojenje treba odlučiti u interesu deteta; odobrenje se mora dati od strane suda ili administrativnog organa. Usvojenje se organizuje od strane; države (na nacionalnom nivou); države u saradnji sa Agencijama za usvojenje (Institucijama licenciranim od strane države), akreditovanih službi za usvojenje koje rade u bliskoj saradnji sa državnim službama koje su pravne neprofitne organizacije. One pružaju potpunu podršku aplikantima tokom čitave procedure usvojenja. Vlada finansijski podržava aktivnosti ovih organizacija. Angažovanje ovih organizacija završava se nakon obaveznog nadzora od 2 godine nakon usvojenja. Usvojenje se vrši samo sudskom odlukom, a trajanje procesa je preko 1 godine, gotovo u svim državama, ali ima slučajeva da traje mnogo duže. Od Poljske, gde je trajanje preko 1 godine, do Velike Britanije, gde se čeka do 3 godine, do ekstremnih slučajeva kao što je Španija gde se čeka do 9 godina. Normalno ovo čekanje dolazi kao rezultat osiguranja kvaliteta, a ne administrativnih i birokratskih procedura.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Alternativni oblici staranja za decu preko 18 godina - su regulisani zakonom i nacionalni prioritet je da se kruniše višegodišnja investicija u formiranju dece bez roditeljskog staranja u različitim oblicima alternativnog staranja.

Neophodni oblici po zakonu- organizovani od strane državnih socijalnih službi ili licenciranih NVO su programi za samostalan život pod nadzorom (polu-osamostaljenje i osamostaljenje), koji se pružaju u skladu sa Smernicama UN za alternativno staranje. Fokus je na postepenoj pripremi od 14 godina putem jačanja sposobnosti za život i rad i putem jačanja psihološke i socijalne dobrobiti mladih ljudi; programi profesionalnog formiranja i zapošljavanja (uključujući volonterski rad i profesionalnu praksu); pružanje studentskih stipendija i grantova za samozapošljavanje; i kontinuirano lično savetovanje.

Postoje slučajevi kada se produžava porodični smeštaj do 21. godine, a ponekad čak i 24 godine, u skladu sa unapred utvrđenim kriterijumima, pruža se smeštaj po sistemu zajedničkog življenja u kući gde se smešta nekoliko mladih ljudi, pod staranjem jedne organizacije. Ovaj smeštaj se pruža u kombinaciji sa programima samostalnog života pod nadzorom gde se pruža socijalno stanovanje za studente i zaposlene mlade ljude (prema kriterijumima unapred utvrđenim zakonom) i pruža se program "Big brother/Big sister" - gde mladi ljudi koji su ranije izašli iz staranja pomažu onima koji sada izlaze iz staranja uz emocionalnu i ličnu podršku na dnevnoj ili nedeljnoj osnovi.

1.4 Neadekvatna klasifikacija postojećeg okvira socijalnih usluga, vrste usluga i njihova klasifikacija u informacionom sistemu i celokupno planiranje

Socijalne usluge na Kosovu su dizajnirane da služe svim kategorijama i starosnim grupama, uključujući porodice sa bračnim problemima, stara lica, osobe sa hroničnim i dugoročnim bolestima, decu i odrasle u opasnosti od fizičkog ili seksualnog zlostavljanja, odrasle i decu sa ograničenim sposobnostima, mlade i odrasle sa problemima zloupotrebe supstanci, decu bez roditeljskog staranja, decu u uličnoj situaciji, kao i decu u sukobu sa zakonom.

U zakonodavnom smislu, problem počinje od nedostatka konkretnog spiska socijalnih i porodičnih usluga, što izaziva konfuziju o tome koje su postojeće usluge koje se pružaju, kako se pružaju te usluge, da li se one zasnivaju na bilo kojem standardu kvaliteta i da li ispunjavaju minimalne zahteve tog standarda, i koliko se ovih usluga ugovara u nedostatku pružanja od strane javnih institucija.

Socijalne usluge su odvojene od socijalne pomoći, obe su sada delegirane na opštinski nivo i na CSR, a povezanost između njih gotovo da ne postoji. Njihovo smatranje kao

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

zasebnih ne doprinosi poboljšanju života osoba/porodica kojima su potrebne usluge. Iako se njihova organizacija menja, obe igraju suštinsku ulogu u porastu ekonomsko-socijalnih uslova, socijalnom uključivanju, borbi protiv siromaštva i socijalnim pitanjima. Zbog toga se moraju međusobno jasno informisati i zajednički delovati u cilju poboljšanja života ugroženih grupa.

Reklasifikacija i kodifikacija socijalnih usluga smatraju se neposrednom potrebom koje treba pokrenuti i sprovesti u skladu sa Evropskom poveljom o dobrovoljnim socijalnim i porodičnim uslugama. To bi pomoglo i reorganizaciju socijalnih usluga, i na odgovarajućem nivou, i pomoglo bi u utvrđivanju, merenju i proceni kvaliteta ovih usluga.

1.5 Neadekvatni mehanizmi za poboljšanje kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga

Okvir kvaliteta socijalne usluge, koji obuhvata tri (3) aspekta: (1) standardi kvaliteta socijalne usluge, (2) zahtevi i procedure licenciranja (ili akreditacije), i (3) mehanizmi praćenja i procene.

1.5.1 Standardi kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga

MRSZ je pokrenulo važne aktivnosti kako bi se osigurala usklađenost sa minimalnim standardima za socijalne usluge pružene na Kosovu. Prva grupa minimalnih standarda koji pokrivaju usluge za pet odabranih kategorija korisnika je zvanično odobrena od strane MRSZ u oktobru 2011. godine. Razvoj druge grupe standarda koji pokrivaju pet drugih kategorija odobren je početkom 2013. godine. Danas je MRSZ definisalo 22 Minimalnih Standarda Kvaliteta kojih se moraju pridržavati državni i nedržavni pružaoci socijalnih usluga. Očekuje se da će se izraditi dodatna tri standarda. Svaka od ovih grupa standarda je specifična za kategoriju osoba u potrebi; i prate je smernice koje daju uputstva i informacije u vezi sa praćenjem usaglašenosti sa dogovorenim standardima. U suštini, ovi standardi se fokusiraju na opisivanje aktivnosti i funkcija pružalaca socijalnih usluga.

Međutim, postojeća standardizacija socijalnih usluga ne osigurava njihov kvalitet. Pored toga, uprkos napretku koji je MRSZ zabeležilo u uspostavljanju standarda za socijalne usluge, najveći deo postojećih standarda je dizajniran za CSR i nije pogodan za druge organizacije koje su angažovane na pružanju socijalnih usluga. Za to su potrebni specifični zahtevi kvaliteta u standardima kako bi se stvorio efikasan funkcionalan i kvalitetan okvir socijalne usluge.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

U težnji da se postigne cilj stvaranja efikasnog sistema za isporuku i upravljanje kvalitetnim socijalnim uslugama, razvoj minimalnih standarda za socijalne usluge zahteva okvir kvaliteta koji ne bi bio usmeren na svaku aktivnost/funkciju pružalaca usluga, već umesto toga na vrste usluga pružalaca kao organizacionih subjekata, npr. CSR-i, centri za dnevni boravak, rezidencijalne institucije, itd. Ovaj okvir bi postavio konkretne ciljeve i kriterijume, koji obezbeđuju kvalitet ukupnog učinka pružalaca usluga.

Postojeći standardi usredsređeni su isključivo na pitanja u procesu upravljanja slučajevima; i oni ne dozvoljavaju izdavanje licence za jednu organizaciju kao jednu organizacionu jedinicu koja pruža socijalne usluge.

Stoga, trebalo bi da postoje sredstva u obliku paketa minimalnih standarda kvaliteta koji će omogućiti procenu prava subjekata za licenciranje kao i omogućiti procenu učinka ovih subjekata. Postojeći pristup minimalnim standardima takođe komplikuje proces praćenja. Na primer, većina grupa standarda određuju uslove za usluge za kategorije ugroženih grupa koje su ili mogu biti klijenti CSR.

Svaka od grupa uključuje u proseku 15-16 funkcionalnih standarda (iako se ponavljaju), sa određenim pokazateljima za svaki standard. Ne upuštajući se u detalje vezane za kvalitet i efikasnost određenih pokazatelja učinka, moramo imati na umu da će praćenje standarda u jednom CSR tražiti procenu učinka kroz 150 pokazatelja o učinku, bez posebne reference o izvorima provere. Štaviše, ova procena neće nam omogućiti da sagledamo kvalitet ukupnog funkcionisanja pružaoca usluga, jer funkcionalni standardi određuju samo zahteve za neke elemente procesa upravljanja slučajevima.

Minimalni standardi kvaliteta za socijalne usluge treba da uključe zahteve / kriterijume za procenu svih aspekata funkcionisanja pružaoca usluga koji su direktno povezani i utiču na dobrobit korisnika. To znači da standardi treba da obezbede da se dostavi dovoljna informacija korisnicima usluga, da je osoblje adekvatno kvalifikovano i informisano o uslugama, da su ljudska prava korisnika zaštićena i da se promovišu, da se nega pruža za ispunjenje potreba korisnika (načela upravljanja slučajem) itd.

Štaviše, međunarodna praksa dokazuje (npr. Irska, Velika Britanija i Češka Republika) da što su univerzalniji i jedinstveni standardi, socijalne usluge se efikasnije pružaju. To znači da su oblasti delovanja pružaoca usluga koja su regulisana minimalnim standardima ista za sve usluge sa istim ciljevima, dok su specifikacije pružanja usluga regulisane kriterijumima standarda kao i operativnim procedurama koja su određena prema posebnim vrstama pružaoca usluga. Standardi, praćenje, inspekcija i licenciranje su glavni elementi za zdrav razvoj opšteg sistema socijalnih usluga i uslov su za povećanje kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

1.5.2 Licenciranje subjekata za pružanje socijalnih usluga

Da bi obezbedili kvalitet socijalnih usluga, takvi pružaoci usluga treba da budu licencirani (ili akreditovani /registrovani – u zavisnosti od države) za određene vrste usluga. Regionalne ili centralne vlasti izdaju ove dozvole na osnovu procene sposobnosti pružaoca da ispuni sve predložene uslove u licenciranim standardima socijalnih usluga. Ako proces ocenjivanja ukazuje na to da pružao usluga ne ispunjava ove uslove, licenca za pružanje ovih socijalnih usluga može biti poništena ili odbijena.

U cilju obezbeđivanja kvaliteta socijalnih usluga, MRSZ je usvojio nekoliko važnih dokumenata u vezi sa licenciranjem pružaoca socijalnih usluga. Pružaoci usluga i entiteti/organizacije koje oni zastupaju obavezni su da prate specifični kvalitet i tehničke uslove opisane u Administrativnom uputstvu kojeg je usvojio MRSZ.

Trenutno na Kosovu postoje dve vrste procedura za licenciranje: (1) procedure licenciranja za profesionalce / pojedince koji su uključeni u pružanje socijalnih usluga (prema Administrativnom uputstvu br. 04/2012 o licenciranju pružaoca socijalnih i porodičnih usluga); (2) procedure licenciranja za entitete i organizacije (prema Administrativnom uputstvu 17/2013 za licenciranje pravnog lica / organizacije koja pruža socijalne i porodične usluge).

Što se tiče uredbi, Ministarstvo je počelo sa licenciranjem pojedinačnih profesionalaca /pružaoca socijalnih usluga u 2012. godini. Do sada su licencirana 32 pravna subjekta kao i NVO koje pružaju porodične i socijalne usluge, dok ukupno ima 930 pojedinaca pružaoca usluga koji su licencirani za pružanje socijalnih usluga u svojim organizacijama i institucijama. Sadašnje licenciranje je se klasifikuje na sledeći način: superiorno licenciranje, srednji i osnovni nivo. Licencirani pojedinci na superiornom nivou su 462, 70 na srednjem nivou i 398 na osnovnom nivou.

Drugi problem je što su trenutni zahtevi za licenciranje orijentisani na operativne postupke, mada nedostaju pokazatelji kvaliteta. Standardi kvaliteta za pružaoce usluga (organizacije / entiteti) trebaju postati važno sredstvo u procesu licenciranja organizacija uključenih u pružanje socijalnih usluga. Takvi standardi su neophodni ne samo za poboljšanje procesa licenciranja (da se orijentiše na kvalitet), već i za praćenje ukupnog kvaliteta pružanja usluga.

Ključna razlika između dve vrste licenciranja je u tome što pojedinačni zahtevi za licenciranje elaborišu profesionalne kriterijume (potrebno obrazovanje, najmanje jednu godinu profesionalnog iskustva), dok zahtevi za licenciranje entiteta organizacija određuju ne samo profesionalne kriterijume, već traže i informacije o pravnom statusu, iskustvu u pružanju usluga, opisu ključnih grupa klijenata i glavnih aktivnosti.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Organizacija procedure licenciranja delegira se Sekretarijatu Generalnog saveta za socijalne i porodične usluge kojim rukovodi MRSZ, dok se konačna odlučivanje delegira Komisiji za Licenciranje. Baza podataka o licenciranim pojedincima sadrži podatke o svakom licu koje je steklo licencu za pružanje socijalnih usluga od početka postupka licenciranja.

S druge strane, licenciranje NVO-a za pružanje socijalnih i porodičnih usluga započeto je u 2015. godini, a procenjuje se da je generalno i više administrativno. Traženi profesionalni uslovi uključuju samo dva kriterijuma koji su direktno orijentisani ka kvalitetu (broj 3. Kvalifikacije rukovodećeg osoblja i 4. kvalifikacije stručnog osoblja). To je zato što su usvojeni samo minimalni standardi socijalnih usluga koji se uglavnom tiču aktivnosti CSR-a, dok istovremeno nedostaju zahtevi kvaliteta. Neophodno je da MRSZ usvoji nove minimalne standarde kvaliteta za pružanje socijalnih usluga koje su usmerene na određen način prema NVO-ima, uključujući i zahteve za kvalitet, onda se profesionalni uslovi moraju promeniti kako bi uključili određene zahteve za kvalitet u profesionalnim nadležnostima.

Ažuriranje Administrativnih uputstva za licenciranje pravnih subjekta (br.17 /2013) i procedura za licenciranje neophodno da se uključi sve gore navedeno, kao i odredbe za procenu i praćenje kriterijuma kvaliteta standarda.

1.5.3 Praćenje i Inspekcija

Prema AU 17/2013, članu 19 "Praćenje i inspekcija", praćenje i inspekciju treba izvršiti sa centralnog nivoa, iako međunarodna praksa ukazuje na to da bi praćenje i inspekcija licenciranih organizacija bilo efikasnije ako redovno praćenje vrše opštinski timovi za praćenje, dok *ad-hoc* praćenje i redovnu inspekciju vrši tim za praćenje/inspekciju iz MRSZ-a.

Jedinica za praćenje/inspekciju (JPI) socijalnih i porodičnih usluga osnovana je januara 2014. godine. Prema unutrašnjoj organizaciji MRSZ-a- klasifikacije radnih mesta (oktobar 2013), u okviru tri (3) divizije OSPP-a stvorena je pozicija - viši službenik za praćenje/ inspekciju socijalnih i porodičnih usluga, dok je procedura i delokrug JPI regulisan Administrativnim uputstvom (AU) br. 14/2013.

JPI nema određenog Rukovodioca ili Predsedavajućeg, već odgovorno lice koje bi bilo odgovorno za rukovođenje i koordinaciju procesa praćenja i inspekcije usluga koje su pružene od Centara za socijalni rad, stambenih institucija za starija lica, lica sa ograničenim sposobnostima i uslugama koje pružaju nevladine organizacije.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Članovi JPI nisu zvanično razrešeni od svojih odgovornosti u odgovarajućim divizijama OSPP-a i kombinuju zadatke praćenja svojim rutinskim radom. JPI-u takođe nije dodeljena posebna kancelarija.

Svake godine, JPI razvija godišnji plan za narednu godinu, koji odobrava šef odjeljenja za socijalnu i porodičnu politiku. Godišnji plan uključuje raspored praćenja u odabranim institucijama/ organizacijama, i vreme određeno za inicijative praćenja slučajeva (ad hoc) i učešće na obukama/ konferencijama o pitanjima praćenja. Važno je napomenuti da se inspekcije slučajeva (ad hoc) vrše na osnovu žalbi, prijavljenih problema i ili specifičnih uputstava koje je izdalo rukovodeće osoblje MRSZ-a. Jedinica za praćenje i inspekciju sa današnjim kapacitetom ne može realizovati dužnosti i nadležnosti koje ima, jer nema dovoljan broj osoblja a istovremeno i zakonodavstva kroz koji bi efikasno i uspešno završila poslove.

Odgovorni tim za praćenje treba da bude sastavljen tako da vrši obe funkcije i praćenje i inspekciju. Važno je napomenuti da takav tim treba da prati usvojene standarde kvaliteta socijalnih usluga. Potrebno je navesti određena pravila u vezi sa timom za praćenje, kao i vezi zahteva za izveštavanje u takvim drugim uslovima. Tim za praćenje ne samo da bi trebao da prati da li neki NVO prati standarde, već treba da osnaži NVO-e da izgrade sposobnosti i kvalifikacije svog osoblja da traže stručni razvoj itd.

Jedan od najvažnijih nedostataka postojećeg procesa licenciranja je nejasna i nedovoljna interakcija između Komisije za licenciranje i tima za praćenje. To znači da se malo pažnje posvećuje praćenju minimalnih standarda kvaliteta za socijalne usluge tokom licenciranja. Postoji jasna potreba za daljim jačanjem ovog kvalitativnog aspekta kroz stvaranje okvira i funkcionalnih i efektivnih mehanizama praćenja i inspekcije.

1.5.4 Međunarodna praksa licenciranja, praćenja i inspekcije

U svrhu ovog koncept dokumenta, razmotreno je nekoliko zemalja u pogledu procedura i njihovih kriterijuma u vezi licenciranja pružaoca socijalnih usluga kako bi se omogućilo kvalitetnije pružanje usluga i pružanje usluga u ime vlade.

Engleska trenutno ima jedan od najbolje razvijenih sistema za upravljanje i nadgledanje sektora NVO-a kao i za partneritet između sektora NVO-a i vlade na svim nivoima. Postoji nekoliko institucionalnih institucija koje mogu pružiti akreditaciju NVO-ima za pružanje usluga i prijem javnih sredstava.

2004. godine osnovana je nezavisna Nacionalna inspekcija za socijalne usluge koja pokriva i odgovornosti lokalnih veća i usluge koje pružaju privatni i dobrovoljni sektori. Ovaj nezavisan organ je nazvan Komisija za inspekciju socijalnog staranja. Ova komisija procenjuje da li su oni koji žele da pruže usluge deci i odraslima prikladni da

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

to učine i da li će usluge biti vođene u skladu sa pravilima i standardima koja odredi Vlada. Komisija ima mandat da akredituje kako pojedinca tako i organizacije. Usluge koje su uobičajeno akreditovane i inspektovane od strane Komisije su domovi za negu, usluge za smeštaj odraslih, porodični centri, dežurne agencije itd. Komisija zasniva sopstvene kriterijume akreditacije u skladu sa Nacionalnim minimalnim standardima. Nove usluge ne mogu početi da funkcionišu dok ne dobiju registraciju od Komisije.

Komisija koristi tri bitna kriterijuma osnovne prikladnosti kako bi utvrdila da li su organizacije i usluge prikladne za rad: (1) prikladnost objekata - da su prostorije odgovarajuće za potrebe usluge, (2) prikladnost lica - da lica koja vode i upravljaju uslugom i svako lice koje je imenovano kao odgovorno lice u ime organizacije je sposobno da to radi i (3) prikladnost usluga i olakšica - da usluge i oprema (uključujući politike i procedure) ispunjavaju zakonske uslove jesu odgovarajuće i bezbedne i ispunjavaju potrebe korisnika usluga kao što se tumači kroz nacionalne minimalne standarde za odgovarajuću uslugu.

Proces registracije je izrađen da proceni svako apliciranje koje je suprotno sa ovim kriterijumima. Proces uključuje razgovore sa aplikantima, kontroliše njihov karakter korišćenjem referenci za zapošljavanje i kontrolu Biroa kriminalistike i inspekcijom posetom ili predregistracije za predloženu uslugu. Da bi se registrovao, aplikant mora pokazati kako će ispuniti zakonske uslove i odgovarajuće standarde.

Od aplikanta se takođe traži da popuni obrazac samoocenjivanja u jednoj fazi postupka koji će razmotriti njihovo razumevanje odgovarajućeg zakonodavstva, nakon čega sledi intervju sa inspektorom kako bi se procenilo njihovo znanje o socijalnom i zdravstvenom sektoru i utvrđenim zahtevima u skladu sa Aktom o standardima i nege 2000.

Aplikacije za akreditaciju se pregledaju u roku od tri meseca od prijema. Akreditacija se odobrava na period od 1-3 godine. Inspekcije se sprovode jednom godišnje, jednom svake dve godine ili jednom svake tri godine, u zavisnosti od vrste usluge.

Rumunija - Licenciranje pružaoca socijalnih usluga u Rumuniji zasnovano je na ispunjavanju kriterijuma koji proizlaze iz minimalnih standarda kvaliteta. Socijalne usluge u Rumuniji započele su reformu 2003. godine, sa odgovornostima za decentralizovane socijalne usluge. Zbog toga su lokalne vlasti postale odgovorne za kvalitet pruženih usluga, lokalne zajednice su se više uključile u identifikaciju i rešavanje socijalnih pitanja; a lokalne vlasti su dobile uputstva da organizuju socijalnu i kućnu negu prema identifikovanim potrebama.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Usluge u Rumuniji su trenutno podeljene na primarne usluge, čija je glavna namena zaštita porodica i grupa izloženih opasnosti od socijalne isključenosti i specijalizovanih usluga, kako bi razvili veštine lica sa potrebama. Zbog toga su OCD licencirane u skladu sa okolnostima - za primarne usluge i / ili specijalizovane usluge.

Minimalni standardi kvaliteta usvojeni su 2005. godine, a usklađenost sa ovim standardima je obavezna za licenciranje i inspekciju za sve pružaoce socijalnih usluga. Oblasti standarda kvaliteta uključuju organizaciju i rukovođenje, fokusirane su na unutrašnju efikasnost; promovisanje prava korisnika; etička pitanja, npr. dostojanstvo i zaštitu od potencijalnih opasnosti; partnerski pristup, odnosno potreba za saradnju sa pružiocima i drugim institucijama; učešće korisnika; koncentracija lica u pružanju usluga, znači u skladu sa individualnim potrebama korisnika; sveobuhvatne i multidisciplinarne; orijentacija rezultata kroz stalno praćenje i procenu uticaja usluga prema korisnicima; stalno poboljšanje usluga, npr. stalno obučavanje osoblja i saradnja sa zainteresovanim stranama. Među ostalim instrumentima, rumunske komisije za licenciranje (akreditaciju) koriste korisničke ankete za utvrđivanje usklađenosti NVO-a sa ovim standardima.

Licencirane komisije su pokrenute u administrativnim okruzima i opštinama. Brojni akteri su zastupljeni u procesu licenciranja. Ovo uključuje javne entitete, kao i predstavnike javnih i privatnih pružaoaca usluga (korisnici ponekad imaju status posmatrača na sastancima komisija). Postupak započinje formalnim zahtevom, a zatim se licenciranje zasniva na: (1) sposobnosti da se demonstrira dostupnost materijalnih resursa, (2) kvalifikovano osoblje, (3) procedure za ispunjavanje i praćenje standarda kvaliteta (gore navedenih) i (4) sprovođenje načela nediskriminacije. Zatim se od pružaoaca zahteva traži da popuni obrazac samoocenjivanja za svaku uslugu koju pružaju. Procena zahteva, i takođe uključuje posetu na terenu koju vrši tehnički sekretarijat komisije za licenciranje. Licenciranje se izdaje na period od tri godine i može se obnoviti.

Estonija - U Estoniji, administracija socijalnog sistema je zajednička odgovornost okruga i centralne vlade. Pružanje usluga je odgovornost okruga. Ne postoji jedinstveni sistem za licenciranje koji je dogovoren između okruga i odgovornosti za licenciranje određuju se na osnovu vrste pružene usluge - okruzi su odgovorni za izdavanje licenci za pružanje nege i podrške u domovima, za usluge rehabilitacije itd. sistem socijalne zaštite je jako decentralizovan, što znači da svaka lokalna vlast ili okrug ima pravo da obradi svoje kriterijume za pružaoce usluga, kao i za NVO-e. Država je stvorila smernice, ali su one više kao preporuke. Zbog toga kriterijumi mogu biti veoma različiti na lokalnom nivou. Trenutna raspodeljenost u više od 200 okruga sprečava

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

sveobuhvatni pregled. Međutim, postoje i neke usluge koje su licencirane, finansirane i regulisane od strane države. Jedna od njih je porodični smeštaj. Licenca se izdaje na tri godine i podleže nizu kvalitetnih i administrativnih kriterijuma i standarda.

Hrvatska - Hrvatska je takođe zemlja sa decentralizovanim sistemom socijalnih usluga. Kriterijumi kvaliteta koji se koriste kao osnova za licenciranje fokusiraju se na korisnike i ističu dobrobit i učešće korisnika. Potencijalnim korisnicima se daje sloboda da biraju svoje službe i traži se reagovanje. Kvalitet se meri strukturalnim karakteristikama, kao što su prostor i oprema, i ulaganja u ljudske resurse.

Međutim, licenca se generalno izdaje pružaocu usluga nakon dvostepene analize: (a) usklađenost sa minimalnim standardima ili uslovima u odgovarajućoj oblasti aktivnosti; (b) adekvatnost između pružanja usluga i postojećih potreba korisnika na lokalnom nivou.

Komisija za licenciranje je nezavisan entitet, koji je takođe odgovoran za inspekciju i praćenje.

U svim ovim zemljama, NVO koja dobije licencu za pružanje porodičnih i socijalnih usluga za svoju ciljnu grupu, podleže redovnim procedurama praćenja i inspekcije koje sprovode državne jedinice za praćenje i inspekcije, obično jednom godišnje i u određenim okolnostima i još češće.

1.6 Neadekvatno i nedovoljno finansiranje za socijalne i kvalitetne porodične usluge

ZFLS transfere opštinama reguliše kroz tri glavna grantova: opšti grant i dva specifična grantova - određena za preduniverzitetsko obrazovanje i primarnu zdravstvenu zaštitu. Pored formula za opšti grant za obrazovanje i zdravstvo, i socijalne usluge su takođe sopstvene opštinske nadležnosti i na osnovu ZFLS-a, finansiraju se od opština kroz dva izvora finansiranja - od opšteg granta i sopstvenih opštinskih prihoda.

Svrha opšteg granta je da obezbedi opštinama osnovni izvor kojim bi im se omogućilo da adekvatno izvršavaju sve svoje funkcije dopunjavajući ih opštinskim prihodima koji su u suštini vrlo ograničeni. Opšti grant je grant zatvorenog tipa sa 10% projektovanih prihoda koji se moraju prikupiti na centralnom nivou tokom kalendarske godine, dok je dodeljivanju po glavi stanovnika dodato još nekoliko dodatnih parametara koji u prvom redu pomažu manjim opštinama sa etničkom i teritorijalnom raznolikošću. Odeljenjima koja su odgovorna za socijalne usluge nedostaju finansije za pružanje takvih usluga.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Jedan od ključnih ciljeva programa Vlade Republike Kosovo je razvoj formule za finansiranje i specifičnog granta za finansiranje socijalnih usluga na opštinskom nivou. Program Vlade takođe je naglasio u 2017. godini da decentralizacija socijalnih usluga od centralnog nivoa na opštine nije uspeo da obezbedi dovoljnu finansijsku podršku i da bude istovremeno povezan sa planiranjem budžeta u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju lokalne samouprave.

Nedostatak ovog specifičnog granta za finansiranje usluga na opštinskom nivou rezultiralo je nejasnoćama u vezi sa budžetom opštine dostupnim za socijalne i porodične usluge. Ovo je imalo negativnu ulogu kako na količinu pruženih usluga tako i na ravnopravnost i socijalno i porodično uključenje građana u opštinama. U dužem roku, nedostatak specifičnih grantova za opštine za socijalne usluge onemogućava pružanje minimalnih kvalitetnih usluga za kategorije lica u potrebi. Ovo sprečava opštinske institucije i licencirane organizacije koje su ugovorene da ispune mandat i obaveze predviđene važećim zakonodavstvom.

U odsustvu finansiranja, situacija se može pogoršati u meri u kojoj CSR i nevladine organizacije za pružanje usluga mogu da postanu nefunkcionalne i koje, ukoliko ne budu dovoljno finansirane, neće moći pružati socijalne usluge.

Na centralnom nivou, MRSZ je nakon licenciranja NVO-a započeo proces finansijske podrške NVO-ima kroz kratkoročne grantove. Sa druge strane, opštine ne objavljuju pozive za finansiranje usluga koje pruža nevladin sektor. Podrška od opština ostaje *ad hoc* i varira od opštine do opštine. Postoje opštine koje uopšte ne dele budžet i ne podržavaju socijalne usluge koje pruža nevladin sektor, za razliku od nekih opština koje dele simbolične godišnje iznose od 500-10.000, što ne garantuje održivost ili kvalitet usluga.

Jačanje nevladinih organizacija je takođe jedan od sledećih ciljeva programa Vlade Republike Kosovo. Kroz proces licenciranja i obezbeđivanja fonda za finansiranje projekata za pružanje socijalnih i porodičnih usluga (starijim licima, licima sa ograničenom sposobnošću, žrtvama nasilja i trgovine ljudima), Vlada je dala prioritet stvaranju lokalnih partnerstva za pružanje socijalnih usluga, uključujući javni i nevladin sektor u pružanju socijalnih usluga, planiranjem i raspodelom budžetskih sredstava od strane opština za subvencionisanje i raspodelu sredstava za NVO-e.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Ono što se misli da ometa sklapanje ugovora o uslugama od strane opština je da Ministarstvo rada i socijalne zaštite još uvek nije izvršilo određivanje troškova usluga (finansijske standarde) kako bi omogućilo realizaciju minimalnih standarda kvaliteta koja je već usvojilo Ministarstvo rada i socijalne zaštite. Preporučuje se izrada finansijskih standarda za svaku uslugu (određivanje troškova usluga) kako bi se garantovalo odgovarajuće finansiranje usluga i uskladilo sa minimalnim standardima kvaliteta. Bez finansijskih standarda, teško je obezbediti adekvatan, stabilan i dovoljan budžet za usluge. Nebezbedno i nedovoljno finansiranje negativno utiče na strukturu / kvalitet osoblja i dostupnost opreme. Shodno tome, smanjuje se kvalitet pruženih usluga;

Regulisanjem održivog finansiranja socijalnih i porodičnih usluga, obezbeđuje se dobra platforma za dalju reformu sektora.

2 PRAVNA OSNOVA ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

U nastavku je prikazan rezime i analiza osnovnog zakonodavstva koji reguliše pitanja socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu.

ZAKON BR. 02/L-17 O SOCIJALNIM I PORODIČNIM USLUGAMA

Ovaj zakon određuje i reguliše pružanje socijalnih i porodičnih usluga licima i porodicama u potrebi na Kosovu. Ovaj zakon predviđa ulogu Ministarstva rada i socijalne zaštite, odnosno ulogu Odjeljenja za socijalnu zaštitu. Uloga ovog odeljenja uključuje nadležnosti za upravljanje i nadgledanje svih operativnih funkcija utvrđenih ovim zakonom od pripreme i izdavanja propisa, naloga i uputstava u vezi pružanja socijalnih i porodičnih usluga do oblika koji nisu regulisani zakonom. Zakon br. 02 /L-17, prema članu 4, reguliše ulogu Instituta za socijalnu politiku dajući odgovornu ulogu promociji, razvoju i širenju znanja, veština i profesionalnih standarda u oblasti socijalnih i porodičnih usluga.

Ovaj zakon, u skladu sa članom 5, uspostavio je Generalni savet za socijalne i porodične usluge, koji je odgovoran za održavanje standarda i profesionalne discipline u oblasti socijalnih i porodičnih usluga i na taj način služi kao organ za registraciju i licenciranje za profesionalce koji rade u ovoj oblasti. Član 5.3 čini Savet odgovornim za vođenje registra profesionalaca socijalnih i porodičnih usluga koji su licencirani za obavljanje svoje delatnosti na Kosovu.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Članovi 5.8-5.36 definišu strukturu, regulisanje i unutrašnju organizaciju Saveta. Član 6 određuje ulogu opštine, 6.1 koja je preko svoje odgovarajuće direkcije odgovorna za obezbeđivanje pružanja socijalnih i porodičnih usluga na svojoj teritoriji u skladu sa standardom određenim od strane Ministarstva (uloga i odgovornosti svakog od njih su utvrđene u članu 2).

Zakon br. 02 /L-17 takođe reguliše usluge za decu i porodice (član 9) - Zaštita dece davajući poseban naglasak boljem interesu deteta u smislu direktne nege i rada sa decom, kao i u smislu odlučivanja o detetu (član 11). Zakon br. 02 /L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama reguliše i usluge za odrasle iz člana 12, kojim se predviđa da u saradnji sa porodicama, zajednicama, nevladinim organizacijama i drugim organima predviđenim zakonom, opština nudi socijalnu zaštitu, savetovanje i u posebnim slučajevima, materijalnu pomoć za ljude kojima su potrebne socijalne usluge a koji žive na njenoj teritoriji.

Zaštita odraslih lica koja su u opasnosti se stavlja u funkciju kada postoje dokazi da odrasla osoba nije u stanju da se brine o sebi zbog ograničenih mentalnih sposobnosti ili je zapostavljena, iskorišćena ili zlostavljana od drugih zbog starosti, slabosti ili ograničene fizičke ili mentalne sposobnosti (13.1).

ZAKON BR. 04/L-081 O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA BR. 02/L-17 O SOCIJALNIM I PORODIČNIM USLUGAMA

Skupština Republike Kosovo, u skladu sa članom 65 (1) Ustava Republike Kosovo, usvojila je Zakon br. 04 /L-081 o izmenama i dopunama Zakona br. 02 / L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama.

Uzastopno razvijanje, pojavljivanje novih fenomena, potreba za naprednim i integrisanim zakonom u kome su određene jasne nadležnosti za institucije na centralnom i lokalnom nivou, čini da Vlada Republike Kosovo predloži izmenu Zakona br. 02 /L-17 za socijalne i porodične usluge.

Izmenjeni zakon, pored promena u definicijama i preoblikovanju nekih od članova Zakona br. 02 /L-17 u okviru člana 11 prethodnog Zakona o zaštiti dece u opasnosti je pridodao i član 11.A Zaštita dece koja su izvršioci krivičnih dela bez krivične odgovornosti i člana 11.B Zaštita i tretman dece sa asocijalnim ponašanjem. Nakon člana 14 osnovnog zakona dodaje se novi član 14.A koji predviđa Žalbeni postupak.

Zakon br. 04 /L-081 je ukinuo: Administrativno uputstvo br. Br. 1/2006 o uspostavljanju i radu Generalnog saveta za socijalne i porodične usluge, Administrativno uputstvo br. 4/2006 o uspostavljanju Komisije za razmatranje i

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

postavljanje žalbi u drugom stepenu u vezi sa socijalnim i porodičnim uslugama, Administrativno uputstvo br. 5/2006 o uspostavljanju veća o smeštaju dece bez roditeljskog staranja u porodični smeštaj i usvojenje, Administrativno uputstvo br. 16/2004 o regulisanju porodičnog smeštaja na Kosovu i Predlog Br. 04/2005 o izmenama i dopunama Administrativnog uputstva br. 16/2004 o regulisanju porodičnog smeštaja na Kosovu.

Ovaj zakon je proglašen dekretom br. DL-008-2012 od 26.03.2012. godine od Predsednice Republike Kosovo, Atifete Jahjaga i stupio je na snagu 15 dana nakon datuma objavljivanja u Službenom listu (05.04.2012.).

Nadgledanje sprovođenja Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama i Zakona br. 04/L-081 o izmenama i dopunama Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama

Sprovođenje gore navedenih zakona nadgleda Komisija Skupštine Republike Kosovo za zdravstvo, rad i socijalnu zaštitu. Najnovije preporuke ove komisije date su 06.06.2018. godine. Ministar je izvestio da se zakon o socijalnim uslugama kao i izmene i dopune zakona o socijalnim uslugama se sprovode, međutim u cilju unapređenja socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu, MRSZ je, prema Planu rada Vlade za 2018. godinu, započeo izradu Koncept dokumenta za regulisanje oblasti socijalnih i porodičnih usluga, koji se planira da bude odobren u periodu oktobar-novembar 2018. godine, dok će 2019. godine biti nastavljeno sa izradom novog Zakona o socijalnim i porodičnim uslugama.

ZAKON O PORODICI

Ovaj Zakon uređuje verenički odnos, brak, odnose između roditelja i dece, usvajanje, starateljstvo, zaštitu dece bez roditeljskog staranja, porodične imovinske odnose i posebni sudski postupak u sporovima iz porodičnih odnosa. Zakon br. 2004/32 o Porodici u Poglavlju II, član 5 o socijalnoj zaštiti kaže sledeće: (1) Deca bez roditeljskog staranja i ona sa utvrđenim duševnim i telesnim poremećajima, kao i roditelji koji nisu sposobni da stvore neophodne uslove za život za sebe i svoju decu, nalaze se pod posebnom finansijskom i društvenom podrškom.

Član 160. ovog zakona definiše i reguliše usvajanje. Posredovanje pri usvojenju, Nadležni autoritet za usvojenje (Sud), Konfidencionalnost i zaštita podataka, Načelo usvajanja, Usvojenik (prava, njegove obaveze), Usvojenik (kriterijumi, prava, obaveze, odgovornosti), postupak, otkazivanje do pravnih efekata su oni koji su uključeni u ovaj zakon.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Šesti deo ovog zakona predviđa Starateljstvo. Smeštaj i svrha starateljstva: (1) Maloletna deca biće smeštena pod starateljstvo i uživace zaštitu javnih institucija (2) Svrha starateljstva nad punoletnim licima je zaštita njihove ličnosti, koja se prvenstveno ostvaruje njihovim zbrinjavanjem, osposobljavanjem za samostalan život i lečenjem (3) Starateljstvo ima za svrhu i obezbeđivanje imovinskih i drugih prava i interesa lica pod starateljstvom. Ovaj deo zakona uključuje: Starateljstvo nad maloletnim licima (nadležnost, procedura, ukidanje itd), Staratelji za posebne slučajeve, zakonska nadležnost u poslovima starateljstva, dežurstva, vlast i procedure.

Naglašavamo da, s obzirom na to da je zakon o porodici pod razmatranjem zajedno sa odredbama o porodici u Nacrtu građanskog zakonika, poseban značaj će se posvetiti harmonizaciji aktivnosti preduzetih u odnosu na Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama i onima iz zakona o Porodici kao i Nacrt građanskog zakonika, naročito pitanja mandata o oblicima zaštite i usluga koji su u dva zakona (zakon o porodici i Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama); povezanost sa mandatom i funkcijama MRSZ / opština i CSR; uloga i odgovornosti u sprovođenju usluga; koordinacije između institucija koje pružaju usluge; kao i vezu i saradnju sa drugim institucijama, posebno sa pravosudnim.

ZAKON O LOKALNOJ SAMOUPRAVI

Ovim zakonom uspostavlja se pravni okvir za sistem održive lokalne samouprave u Republici Kosovo. Delokrug ovog zakona: 2.1 Ovaj Zakon definiše zakonski status opština, njihove nadležnosti i opšte principe opštinski finansija, organizaciju i funkcionisanje opštinskih ograna, unutar opštinsku saradnju i međuopštinske sporazume, uključujući prekograničnu saradnju i odnose između opština i centralne vlasti. U vezi socijalnih i porodičnih usluga koje predviđa ovaj zakon, Član 17 (Izborna nadležnost) pika k) pružanje porodičnih i drugih socijalnih usluga kao što su: zaštita osetljivih i nemoćnih osoba, porodična zaštita, zaštita dece, briga o starijima, uključujući registraciju i licenciranje ustanova koje vode brigu o njima, prijem radnika u radni odnos, isplata plata i obuka stručnih socijalnih radnika;

ZAKON O FINANSIJAMA LOKALNE SAMOUPRAVE

Utvrđuje potrebu za finansijskim izvorima koji su na raspolaganju za opštine Kosova, uključujući sopstvene opštinske izvore prihoda, grantove, i druge finansijske izvore koji su neophodni za vršenje opštinskih nadležnosti; Kod sopstvene nadležnosti koje uključuju i pružanje socijalnih i porodičnih usluga, član 4 ovog zakona kaže: Načelo finansijske samostalnosti opštine primeniće se u odnosu na finansiranje i primenu sopstvene opštinske nadležnosti; s tim da, međutim, ovo finansiranje i primena treba da

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

se obave radi ispunjavanja interesa stanovništva opštine i u skladu sa standardima i sprovodljivim uslovima ovih nadležnosti koja su utvrđena prema zakonu.

Dok, član 8 (Kategorije sopstvenih izvora prihoda koja su izvor ovih usluga) sledi: Svi prihodi koji su prikupljeni ili koji su primljeni od opštine na osnovu ovlašćenja jednog zakona od sledećih izvora biće sopstveni opštinski izvori prihoda: a) opštinske takse, naknade, korisničke naplate/tarife, druga plaćanja za javne usluge koje su obezbeđene od opštine kao i regulatorne naplate i kazne koje su odobrene na osnovu ovog zakona; Član 24 predviđa drugi izvor finansiranja ovih usluga (Opšti grant) 24.1 Opštine imaju pravo da prime jedan Opšti Grant koji mogu da upotrebe za obavljanje svojih opštinskih nadležnosti u skladu sa primenljivim zakonima Kosova. Opšti Grant treba da (i) omogućava jedan razuman stepen stabilnosti u opštinskim prihodima, (ii) obezbeđuje odgovarajuća sredstva za uspostavljanje ujednačavanja 14 između opština, (iii) uzme u obzir mogućnost stanovnika svake opštine da imaju pristup u javnim službama, i (iv) obezbeđuje odgovarajuće raspoređivanje izvora za nevećinske zajednice u dotičnoj opštini.

DRUGI PODZAKONSKI I PRAVNI AKTI

ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 01/2011 O ODREĐIVANJU PROCEDURA NAKON PRENOSA ODGOVORNOSTI SOCIJALNIH I PORODIČNIH USLUGA NA OPŠTINSKI NIVO

Ovo Administrativno Uputstvo definiše i određuje procedure za sprovođenje zakona o socijalnim i porodičnim uslugama na lokalnom nivou u svim opštinama Republike Kosovo, nakon prenosa odgovornosti sa centralnog nivoa na lokalni nivo, u skladu sa Memorandumom o razumijevanju koji je potpisalo Ministarstvo Rada i socijalne zaštite (MRSZ), Ministarstvo administracije lokalne samouprave (MALS), Ministarstvo ekonomije i finansija (MEF) i opštine Kosova.

Ovaj opšti pravni akt određuje procedure za prenos odgovornosti sa centralnog na lokalni nivo. Administrativno uputstvo sadrži obaveze MRSZ-a u vezi sa socijalnim i porodičnim uslugama i obavezama opštine u vezi sa ovim uslugama u skladu sa zakonom br 02 /L-17. Predstavljene su obaveze Ministarstva administracije lokalne samouprave i Ministarstva finansija. Opšte procedure za pružanje socijalnih usluga su navedene u članu 7 ovog Administrativnog uputstva, kao i procedure koje su pokrenute po službenoj dužnosti od strane centara za socijalni rad za realizaciju socijalnih usluga (član 8).

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

U posebnim procedurama za brigu o deci bez roditeljskog staranja objašnjavaju se odgovornosti CSR-a, uloga i koje alternativne oblike treba sprovesti u takvim slučajevima uvek u skladu sa zakonom br 02 /L-17. U članu 10. o zaštiti žrtava seksualnog nasilja, trgovine ljudima i seksualnih krivičnih dela ovo uputstvo obavezuje CSR da osim važećeg zakona sprovede i standardne operativne procedure kako bi se obezbedila dobrobit klijenta. Administrativno uputstvo 01/2011 uključuje procedure za podršku porodicama koje imaju decu sa ograničenim sposobnostima a takođe i o zaštiti starijih lica i lica sa ograničenom sposobnošću.

Slika 2: Tabela sa opštim informacijama o vazećim zakonima

Zakon	Veza sa aktom u Službenom listu	Državna institucija/je odgovorne za sprovođenje	Svrha
ZAKON BR. 02/L-17 O SOCIJALNIM I PORODIČNIM USLUGAMA		MRSZ	Ovim zakonom uređuje se pružanje socijalnih i porodičnih usluga licima i porodicama u stanju socijalne potrebe na Kosovu, uspostavljanje zakonske osnove.
ZAKON BR. 04/L-081 O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA BR. 02/L-17 O SOCIJALNIM I PORODIČNIM USLUGAMA		MRSZ	Potreba za naprednim i integrisanim zakonom u cilju uvođenja jasnijih nadležnosti za institucije na centralnom i lokalnom nivou.
ZAKON BR. 2004/32 ZAKON O PORODICI KOVOVA		MRSZ	Ovaj Zakon uređuje verenički odnos, brak, odnose između roditelja i dece, usvajanje, starateljstvo, zaštitu dece bez roditeljskog staranja, porodične imovinske odnose i posebni sudski postupak u sporovima iz porodičnih odnosa.
ZAKON BR. 03/L-040 O LOKALNOJ SAMOUPRAVI		MALS	Ovaj zakon uspostavlja pravnu osnovu za održivi sistem lokalne samouprave u Republici Kosovo.
ZAKON BR. 03/L-049 O FINANSIJAMA LOKALNE SAMOUPRAVE		MALS/ MF	O potrebi utvrđivanja finansijskih resursa koji su dostupni opštinama na Kosovu, uključujući sopstvene opštinske prihode, grantove i druge finansijske izvore neophodne za vršenje opštinskih nadležnosti.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO (MRSZ) BR. 02/2016 ZA REGULISANJE PORODIČNOG SMEŠTAJA NA KOSOVU		MRSZ (DPSF)	Ovo Administrativno Uputstvo ima za cilj da se na jedinstven i standardni način regulišu procedure i proces za smeštaj dece bez roditeljskog staranja u hraniteljstvo, u slučaju kada je boravak u biološkoj porodici nemoguć. Takođe ovo administrativno uputstvo pojašnjava radnje i aktivnosti odgovornih institucija za sprovođenje ovog oblika zaštite u skladu sa važećim zakonodavstvom uključujući i pitanje finansijske kompenzacije.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO (MRSZ) BR. 08/2017 O DOPUNAMA I IZMENAMA ADMINISTRATIVNOG UPUTSTVA BR. 02/2016 ZA REGULISANJE PORODIČNOG SMEŠTAJA		MRSZ	Ovo Administrativno uputstvo ima za cilj izmenu/dopunu Administrativnog uputstva 02/2016 o regulisanju porodičnog smeštaja na Kosovu.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO (MRSZ) BR. 17/2013 ZA LICENCIRANJE PRAVNIH SUBJEKTA/ORGANIZACIJA KOJE PRUŽAJU SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE		MRSZ (DPSF)	Ovo Administrativnim uputstvo ima za cilj da odredi procedure licenciranja, uslove i kriterijume koje moraju ispuniti pravni subjekti/organizacije za pružanje socijalnih i porodičnih usluga, organizaciju i funkcionisanje komisija koje sprovode i odlučuju o proceduri licenciranja, izdavanju ili odbijanju licence, žalbene procedure, obnavljanje licence kao i plaćanje za licencu.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO (MRSZ) BR. 14/2013 O NADGLEDANJU I INSPEKCIJI PRAVNIH SUBJEKTA/ORGANIZACIJA KOJE PRUŽAJU SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE		MRSZ	Ovo Administrativno uputstvo ima za cilj da odredi procedure praćenja i inspekcije, uslove, kriterijume i standarde koje moraju ispuniti pravni subjekti/organizacije koji pružaju socijalne i porodične usluge, organizaciju i funkcionisanje komisija koje ga

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

			sprovode i odlučuju o proceduri praćenja i inspekcije, vrstama inspekcije, žalbenim procedurama, način praćenja i inspekcije, pripremu i izrađivanje izveštaja u vezi rezultata praćenja i inspekcije i predlaganja mera predviđenih zakonom.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 12/2012 O SADRŽAJU I FUNKCIONISANJU VEĆA ZA SMEŠTAJ DECE BEZ RODITELJSKOG STARANJA NEGE U SMEŠTAJ		MRSZ	Ovo Administrativno uputstvo ima za cilj regulisanje procedura za osnivanje, sastav i funkcionisanje veća za stavljanje dece bez porodičnog staranja u porodični smeštaj i usvajanje kao i određivanje zadataka i odgovornosti ovog veća.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 10/2012 O ORGANIZACIJU, DELOKRUGU I FUNKCIONISANJU GENERALNOG SAVETA SOCIJALNIH I PORODIČNIH USLUGA		MRSZ	Ovo Administrativno uputstvo ima za cilj da na jedinstven i standardan način reguliše i organizuje delokrug i funkcionisanje Generalnog Saveta za socijalne i porodične usluge i da mandatuje Savet kao organ za održavanje standarda i profesionalne discipline u oblasti socijalnih i porodičnih usluga i da bude organ za licenciranje za profesionalce koji rade u ovoj oblasti.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 04/2012 O LICENCIRANJU PRUŽAOCA SOCIJALNIH I PORODIČNIH USLUGA		MRSZ	Ovim Uputstvom se određuju procedure licenciranja, uslovi i kriterijumi koje trebaju da ispune pružaoci socijalnih i porodičnih usluga za licenciranje u oblasti socijalnih i porodičnih usluga, organizaciju i funkcionisanje komisija koje sprovode i odlučuju u proceduri licenciranja kao i određivanje iznosa takse za licencu.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 10/2014 O RADU I KRITERIJUMIMA ZA SMEŠTAJ REZIDENATA U DOM ZA STARE I IZNEMOGLE OSOBE BEZ PORODIČNOG STARANJA I U DOMU ZASNOVANOM U ZAJEDNICI		MRSZ	Ovo Administrativno uputstvo određuje pravila i kriterijume za smeštaj starih lica bez porodičnog staranja u DSIOPS u Prištini i domovima zasnovanim na zajednici u Republici Kosovo.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 11/2014 O RADU I SMEŠTAJU REZIDENATA, LICA SA OGRANIČENIM MENTALNIM SPOSOBNOSTIMA - ZAOŠTAJANJEM U MENTALNOM RAZVOJU U SPECIJALNI INSTITUT U ŠTIMLJU I U DOMOVIMA ZASNOVANIM U ZAJEDNICI		MRSZ	Ovo Administrativno uputstvo određuje rad, pravila i kriterijume za smeštaj lica sa ograničenim mentalnim sposobnostima, sa zaostajanjem u mentalnom razvoju u Specijalni Institut u Štimlju i u domovima zasnovanim u zajednici u Republici Kosovo.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 13/2010 ZA PRUŽANJE USLUGA U ZAJEDNICI / DOMU ZA LICA SA OGRANIČENIM MENTALNIM SPOSOBNOSTIMA, SA ZAOŠTAJANJEM U MENTALNOM RAZVOJU.		MRSZ	Ovo Administrativno uputstvo reguliše delokrug u oblasti pružanja usluga, socijalnog staranja u zajednici-domovima za lica sa ograničenim mentalnim sposobnostima (sa zaostajanjem u mentalnom/fizičkom razvoju i kombinovano)
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 10/2010 ZA PRUŽANJE USLUGA U ZAJEDNICI/DOMU ZA STARIJA LICA I BEZ STARANJA.		MRSZ	Ovo Administrativno uputstvo reguliše delokrug u oblasti pružanja usluga, socijalnog staranja u zajednici/domu za starija lica i bez staranja.
ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 01/2011 O ODREĐIVANJU PROCEDURA NAKON PRENOSA ODGOVORNOSTI SOCIJALNIH I PORODIČNIH USLUGA NA OPŠTINSKI NIVO.		MRSZ	Ovim Administrativnim uputstvom definišu se i određuju procedure sprovođenja zakonodavstva socijalnih i porodičnih usluga na lokalnom nivou u svim opštinama Republike Kosovo nakon prenosa odgovornosti sa centralnog na lokalni nivo, prema Sporazumu o razumevanju koji je potpisan od Ministarstva za Rad i Socijalnu

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

			Zaštitu (MRSZ), Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave (MALS), Ministarstva Ekonomije i Finansija (MEF) i Kosovskih opština.
--	--	--	--

Slika 3: Tabela sa drvom problema, koja prikazuje glavni problem, njegove razloge i efekte

Efektnosti	Nemogućnost pružanja kvalitetnih društvenih i porodičnih uslug
	Nedostatak usluga u skladu sa novim razvojem u oblasti socijalnih i porodičnih usluga
	Nemogućnost održivog finansiranja socijalnih i finansijskih usluga
Glavni Problemi	Nejasne nadležnosti između centralnog i lokalnog nivoa, nedostatak finansijske održivosti, nedostatak klasifikacije usluga i jasni mehanizmi kontrole.
Uzroci	Pravila utvrđena postojećim zakonodavstvom su zastarela
	Problemi u jasnosti zakonskih odredbi u postojećem zakonu. Postojeći zakon nije ustanovio jasne zakonske obaveze za resorno ministarstvo, opštine i druge institucije da izvršavaju svoje nadležnosti vezane za pružanje ili kvalitet socijalnih i porodičnih usluga
	Nedostatak jednog centralizovanog finansiranja (specifični grant) za socijalne usluge i nedostatak adekvatnih procedura, smernica i instrumenata za ugovaranje socijalnih i porodičnih usluga
	Nedostatak ljudskih resursa u centrima za socijalni rad i njihovo profilisanje prema kategorijama socijalnih usluga
	Nedostatak klasifikacije socijalnih usluga
	Potreba za poboljšanjem pristupa socijalnim i porodičnim uslugama približavanjem građana
	Potreba za ponovnim definisanjem relevantnih struktura kao što su Generalni savet, Komisija, Jedinica za monitoring i inspekciju
	Stvaranje alternativnih oblika nege svih uzrasta (kao posledica zatvaranja rezidencijalnih ustanova)

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

U sledećoj tabeli su navedene identifikovane zainteresovane stranke.

Slika 4: Pregled zainteresovanih stranaka na osnovu definicije problema

Ime zainteresovane stranke	Uzrok-ci sa kojima je stranka povezana	Efekat-i sa kojima je stranka povezana	Način na koji je stranka povezana sa ovim uzrokom (uzrocima) ili efektom (efektima)
Opštine	Sa svim uzrocima	Sa svim efektima	Na direktan način
MRSZ	Sa svim uzrocima	Sa svim efektima	Na direktan način
MALS	Sa Zakonom o lokalnoj samoupravi	Sa svim efektima	Na direktan način
MF	Sa zakonom o Finansiji lokalnoj samoupravi	Sa svim efektima	Na direktan način
KPSHSF	Sa svim uzrocima	Sa svim efektima	Na direktan način
CSR	Sa svim uzrocima	Sa svim efektima	Na direktan način

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

U nastavku su predstavljeni podaci o pruženim uslugama klijentima Centara za socijalni rad u posljednje tri godine prema podacima iz baze podataka za socijalne usluge:

2016 godina :

Klijenti	Brislučajeva	Usluge																		
		Medunarodna adopcija	Lokalna Adopcija	Porodično spajanje	Poverljivost kod dece	Opsta Intervencija	Psih Socialno savetovanje	Starateljstvo	Lokalna Reintegracija trgovine žrtvama	Obnavljanje porodičnih odnosa	Usluge za decu sa invaliditetom	Usluge za napuštenu decu u bolnici	Ulige za Maloletnike u sukob sa zakonom	Usluge za Starije osobe	Služba za bračne savete	Porodično stanovanje	Postavljanje dece u tranzitni dom	Postavljanje u stanovanje	Procenjivanje a maloletnike koji traže sklapanje braka	
Medunarodna adopcija	5	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Lokalna Adopcija	59	0	20	0	0	178	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Napustena deca	60	0	2	3	0	315	0	40	0	0	0	0	20	0	0	0	17	2	0	
Zloupotrebljena deca	48	0	0	0	0	183	1	2	0	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	
Deca roditelja ometane u obavljanje roditeljskoj odgovornosti	45	0	0	0	0	124	0	35	0	0	0	0	0	0	0	4	4	0	0	

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Godina 2017:

Klijenti	Br.sluvcajeva	Usluge																Postavljanje u stanovanje	Postavljanje dece u tranzitni dom	Procenjivanje a maloletnike koji traže sklapanje braka
		Medunarodna adopcija	Lokalna Adopcija	Porodično spajanje	Poverljivost kod dece	Opsta Interviranja	Psiko Socialno savetovanje	Starateljstvo	Lokalna Reintegracija trgovine zrtvama	Obnavljanje porodičnih odnosa	Usluge za decu sa invaliditetom	Usluge za odrasle sa invaliditetom	sluge za napuštenu decu u bolnici	Usluge za Maloletnike u sukob zakonom	Usluge za Starije osobe	Služba za bračne savete	Porodično stanovanje			
Medunarodna adopcija	7	0	0	0	0	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lokalna Adopcija	54	0	11	0	0	144	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Napustena deca	71	0	2	4	0	251	0	51	0	0	0	0	17	0	0	0	25	2	0	0
Zloupotrebljena deca	45	0	0	0	0	119	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0
Deca roditelja ometane u obavljanje roditeljskoj odgovornosti	0	1	0	0	0	116	0	32	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0
Sirocad	35	0	0	0	0	48	0	29	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	0
Deca sa asocijalnim ponašanjem	159	0	0	0	0	320	9	1	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0	1	0
Zahtev za socijalno stanovanje	3	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Savetovanje o braku	544	0	0	0	0	1347	1	0	0	4	0	0	0	0	0	396	0	0	1	0
Ostali Klijenti	7585	0	0	4	14	8058	6	38	0	7	0	1	0	6	0	7	0	0	3	0

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

POGLAVLJE 2: CILJEVI

Putem ovog Koncept dokumenta u cilju pružanja kvalitetnih socijalnih i porodičnih usluga za sve građane Kosova kojima su potrebne socijalne i porodične usluge, vršeci reformu i modernizaciju ovih usluga u skladu sa evropskim volonterskim okvirom za kvalitet socijalnih usluga i ekonomskom snagom zemlje.

Među glavnim ciljevima su: Lako dostupne socijalne i porodične usluge postavljajući ih bliže ljudima, bolje integrisane u drugim sektorima u cilju povećanja kvaliteta i efikasnosti socijalnih i porodičnih usluga. Održivo funkcionisanje i finansiranje socijalnih usluga, reorganizacija javne uprave u podizanju upravnih, nadzornih i inspeksijskih kapaciteta institucija sa jednim ciljem povećanja kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga.

Sve ove promene se planiraju da se postignu počevši od 2020. godine, dok će Ministarstvo rada i socijalne zaštite biti glavno odgovorno, a ostali odgovorni će biti i svi drugi odgovarajući organi na centralnom i opštinskom nivou.

Relevantni cilj	Naziv odgovarajućeg planskog dokumenta
Određivanje odgovornosti i nadležnosti institucija centralnog i lokalnog nivoa i pružalaca socijalnih i porodičnih usluga	U skladu sa ovim Koncept dokumentom
Poboljšanje pristupa socijalnim i porodičnim uslugama postavljajući ih bliže građanima	U skladu sa ovim Koncept dokumentom
Klasifikacija i organizacija socijalnih i porodičnih usluga	U skladu sa ovim Koncept dokumentom
Povećanje kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga	U skladu sa ovim Koncept dokumentom
Održivo finansiranje socijalnih i porodičnih usluga	U skladu sa ovim Koncept dokumentom

Figura 2: Tabela sa relevantnim ciljevima Vlade

POGLAVLJE 3: OPCIJE

Radna grupa za izradu Koncept dokumenta o socijalnim i porodičnim uslugama je razmotrila tri glavne opcije za rešavanje nalaza kod socijalnih i porodičnih usluga. Zaključeno je da prve dve razmotrene prve opcije, dakle opcija bez ikakve promene i opcija poboljšanja sprovođenja izvršenja, nisu dovoljne za rešavanje problema identifikovanih ovim Koncept dokumentom. Jedina opcija koja rešava identifikovane probleme je mogućnost izrade novog Nacrta zakona o socijalnim i porodičnim uslugama.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Poglavlje 3.1: Opcija bez ikakve promene

Opcija bez ikakve promene će dodatno otežati situaciju i postojeći problemi, ne samo će se nastaviti, već postoji rizik da se povećaju.

Ukoliko se ne promeni trenutni Zakon i nastavi se sa primenom postojećeg Zakona, identifikovani problemi i dalje otežavaju rad socijalnih i porodičnih usluga, uzimajući kao osnovu opštu društvenu složenost i poteškoće sa kojima se suočavaju građani Republike Kosovo u smislu socijalne zaštite.

Nedostatak delovanja preventivnim i pratećim merama; nedostatak finansiranja usluga, kako sa lokalnog, tako i sa centralnog nivoa, iscrpljivanje sredstava od stranih donatora (koji danas oklevaju da pokriju projekte bez angažovanja državnih struktura); nejednaka raspodela usluga u opštinama; nedostatak ulaganja u održivi profesionalni razvoj službenika koji pružaju usluge; nedostatak konkretizacije mehanizama za licenciranje, nadgledanje i inspekciju; kao i mnoga druga gore navedena pitanja, ugrožavaju status quo socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu. Štaviše, imajući u vidu da 2019. godine ističe i pravna obaveza za raspodelu 2,7% od ukupnog granta za opštine koje imaju manje od 22.000 stanovnika. Stoga se ova opcija ne preporučuje.

Poglavlje 3.2: Druga opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja

Problemi identifikovani u ovom Koncept dokumentu su uglavnom povezani sa trenutnom pravnom osnovom. Radna grupa procenjuje da bi ova opcija delimično uredila postojeće probleme koji će se i dalje nastaviti u ovom sektoru. Ovom opcijom se ima za cilj da se postignu delimične promene u postojećim socijalnim politikama, putem izmene i dopune Zakona o socijalnim i porodičnim uslugama, koja bi obezbedilo sledeće:

Cilj 1: Određivanje odgovornosti i nadležnosti institucija na centralnom i lokalnom nivou i pružalaca socijalnih i porodičnih usluga;

- Da se ojača saradnja između MRSZ-a, opština i CSR-a u organizovanju, pružanju, nadgledanju i izveštavanju o socijalnim i porodičnim uslugama;
- Da uredi stepen donošenja odluka i žalbenih postupaka za socijalne i porodične usluge na svim nivoima;
- Da se ojača inspekcija socijalnih i porodičnih usluga na centralnom nivou u okviru postojećih mehanizama;

Osnivanje organa unutar MRSZ-a koje se bavi neprekidnim podizanjem kapaciteta licenciranih službenika/organizacija za socijalne i porodične usluge pri MRSZ-u;

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Cilj 2: Poboljšanje pristupa socijalnim i porodičnim uslugama postavljajući ih bliže građanima;

- Da se definiše pristup socijalnim i porodičnim uslugama od reaktivnih do proaktivnih oblika, pružajući usluge bliže građanima.
- Da se izrade Standardne operativne procedure (delovanja) za pružanje usluga, za upućivanje i upravljanje predmetima za pružaoce socijalnih i porodičnih usluga
- Da se porodice koje pružaju smeštaj priznaju kao pružaoce usluga

Cilj 3: Povećanje kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga

- Da se razmotre postojeći minimalni standardi socijalnih i porodičnih usluga;
- Da se razmotre i unaprede alternativni oblici zaštite za sve starosne grupe.

Cilj 4: Održivo finansiranje socijalnih i porodičnih usluga

- Da se obezbedi održivo finansiranje socijalnih i porodičnih usluga, obezbeđujući dovoljne izvore finansiranja socijalnih usluga;
- Da se izvrši utvrđivanje troškova socijalnih i porodičnih usluga;
- Da se sopstveni prihodi ostvareni od strane socijalnih i porodičnih usluga namene samo za socijalne usluge;
- Shodno tome, druga opcija, bilo kakvo poboljšanje u izmeni i dopuni postojećeg zakona o socijalnim i porodičnim uslugama i sprovođenju i izvršenju odgovarajućih zakonskih odredbi, ne bi proizvela odgovarajuća rešenja za identifikovane probleme.

Poglavlje 3.3: Preporučena opcija

Ovom opcijom nastoji se postizanje radikalne promene u postojećim socijalnim politikama, usvajanjem novog Zakona o socijalnim i porodičnim uslugama. Ponovo ističemo da prema Strategiji sektora za 2018-2022. tačka 5.3. unapređenje socijalne zaštite ima za cilj da izvrši zakonodavne i administrativne promene, da razvije uslove i unapredi standarde koji će omogućiti pružanje kvalitetnih usluga u alternativnim i inovativnim oblicima od javnog i nejavnog sektora. Kako bi se osigurala finansijska održivost pružanja usluga na opštinskom nivou, mehanizmi finansiranja biće razvijeni na osnovu socijalnih potreba opština i troškova pružanja usluga.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Takođe, Skupštinska komisija za zdravstvo, rad i socijalno staranje nakon praćenja zakona dala je prvu preporuku da Ministarstvo rada i socijalne zaštite izradi novi zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, jedan integrisan i napredan zakon i sa jasnim nadležnostima za centralne, lokalne i nevladine institucije.

Svi identifikovani problemi i preporuke ove komisije uključeni su u sledeće ciljeve koji takođe direktno doprinose ostvarenju ciljeva Programa Vlade 2017-2021 i Strategije sektora MRSZ 2018-2022. godine

Treba napomenuti da u procesu izrade novog Zakona o socijalnim i porodičnim uslugama posebnu pažnju treba posvetiti usklađivanju sa izradom Zakona o porodici i odredbama u delu o porodici u Nacrtu građanskog zakonika. To u cilju pružanja jasnog pristupa i stvaranja sveobuhvatnijeg i što praktičnijeg i lakše sprovedljivijeg zakona za javne institucije i druga lica, kao i podizanja davanja odgovornosti institucija odgovornih za sprovođenje zakona, takođe imajući u vidu potrebu da se projektovana zakonska rešenja zasnivaju na savremenim principima iz oblasti ljudskih prava i dečijih prava u duhu konvencija i smernica UN-a.

Treća opcija bi omogućila reformu socijalnih usluga na osnovu sledećih ciljeva:

1: Određivanje odgovornosti i nadležnosti institucija na centralnom i lokalnom nivou i pružalaca socijalnih i porodičnih usluga;

- Redefinisanje i jasno definisanje uloge Ministarstvo Rada i Socijalne Zaštite, resornim ministarstava, Opština, CSR i drugih pružalaca socijalnih usluga u planiranju, organizovanju, pružanju, praćenju, odgovornosti i izveštavanju socijalnih i porodičnih usluga.

- Opštine i dalje nastavljaju imaju glavnu odgovornost u pružanju i upravljanju socijalnim i porodičnim uslugama.

- MRSZ, pored odgovornosti koje je do sada imala u praćenju, inspekcija i licenciranju, takođe će biti odgovorna za definisanje procedura za davanje saglasnosti za osnivanje rezidencijalnih centara za kratkoročni, dugoročni smeštaj i dnevni boravak, na osnovu potreba i standarda.

- Opštine će zauzeti značajniju ulogu u procesu planiranja i praćenja socijalnih usluga koje pružaju Centri za Socijalni Rad, Stambene Institucije i Licencirani Nevladin Sektor.

- Uspostavljanje stepena odlučivanja za ostvarivanje prava korisnika i procedura žalbi za socijalne i porodične usluge na svim nivoima. Imajući u vidu da će se usluge pružati

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

lokalno, regionalno i uz učešće nevladinog sektora. Jasno će se definisati stepen odlučivanja i žalbe između centralnog i lokalnog nivoa, što će biti regulisano podzakonskim aktom koji će biti izveden iz Zakona o Socijalnim i Porodičnim Uslugama.

- Izrada procedura za ugovaranje i sufinansiranje socijalnih usluga u cilju proširenja i jačanja saradnje između javnog i privatnog sektora i nevladinih i opštinskih partnerstava. Definisaće se i definisati vrste usluga koje će biti ugovorene, razvoj modaliteta i smernice za ugovaranje usluga.

- Redefinisanje uloge, odgovornosti i funkcionisanja Generalnog Saveta za Socijalne i Porodične usluge (GSSPU). GSSPU će se sastojati od maksimalno 7-9 članova. GSSPU će formirati profesionalne komisije za obavljanje dužnosti i odgovornosti GSSPU-a utvrđenih zakonom i podzakonskim aktima. Sastav profesionalnih komisija će biti sastavljen od stručnjaka iz oblasti socijalnih politika, pojedinačnih licenci i socijalnih i porodičnih pružalaca usluga iz javnog i nevladinog sektora. Uloga i odgovornosti GSSPU će biti redefinisani i biće:

- Mentorstvo i konsultacije javnih i nevladinih pružalaca usluga;
- Kontinuirana obuka i sertifikacija pojedinih pružalaca usluga i porodica penzionera;
- Izrada profesionalnih standarda za pružaoce socijalnih i porodičnih usluga;
- Izrada modula obuke koji će se baviti profesionalnim razvojem pružalaca socijalnih usluga.
- GSSPU će ostati odgovoran autoritet za razvoj i uspostavljanje saradnje između nevladinih i javnih sektora za implementaciju i realizaciju obaveza i odgovornosti utvrđenih zakonom za savetovanje, obuku i izradu standarda.
- Licenciranje pružalaca socijalnih i porodičnih usluga (pojedina) i licenciranje porodica smestanja;
- Održavanje registra licenciranih pružalaca socijalnih i porodičnih usluga po kategorijama i nivoima regulisanim zakonodavstvom,
- Održavanje i osiguravanje usklađenosti sa Etičkim Kodeksom za pružaoce socijalnih i porodičnih usluga;
- Razmatranje žalbi i navoda o kršenju pravila ponašanja i utvrđivanju prekršaja kojima se preduzimaju mere koje će se utvrditi zakonom i drugim podzakonskim aktima.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

- Dizajniranje i održavanje minimalnih standarda kvaliteta za socijalne i porodične usluge.
- Organizovanje i funkcionisanje GSSPU -a će biti regulisani Administrativnim Uputstvom i Poslovníkom o Radu.
- Unapređenje i ojačanje mandat Jedinice za Monitoring i Inspekciju za socijalne i porodične usluge, u nezavisnom mehanizmu inspekcije. Mandat, uloga i odgovornosti inspekcije biće jasno utvrđeni i definisani osnivanjem i uspostavljanjem Inspektorata za Socijalne i Porodice kao što sledi:
 - Nadzor nad primenom zakona, minimalnih standarda i Etičkog kodeksa za pružaoce socijalnih usluga u javnom i nejavnom sektoru;
 - Davanje preporuka i naredbi za sprovođenje konkretnih mera za poboljšanje kvaliteta pružanja socijalnih usluga na osnovu minimalnih standarda socijalnih i porodičnih usluga;
 - Preporuka za privremeno ili potpuno zaustavljanje aktivnosti u pružanju socijalnih i porodičnih usluga za sve javne i nejavne pružaoce usluga koji nisu poštovali pravne i podzakonske akte na snazi ili standarde koje je postavilo Ministarstvo.
 - Obaveštavanje i informisanje nadležnih ministarstava, institucija i organa nadležnih za preduzimanje mera i radnji definisanih važećim zakonodavstvom za sve pružaoce socijalnih i porodičnih usluga;
 - Davanje predložima i preporuka centralnom i lokalnom nivou za razvoj i unapređenje celokupnog sistema socijalnih i porodičnih usluga;
 - Organizovanje , funkcionisanje i ovlašćenja Inspektorata za socijalne i porodične usluge biće regulisani Administrativnim uputstvima.
- Ponovno definisanje uloge i odgovornosti Komisije za Smeštaj dece u porodičnom stanovanju i usvajanju, kao centralnog organa za usvajanje. Biće uspostavljen Odbor za Lokalno i Međunarodno usvajanje, koji će se sastojati od najmanje sedam (7) članova, u kojima će najmanje dva (2) člana biti profesionalci iz NVO sektora (kao licencirani pojedinci i predstavnici nevladinih organizacija). U svojstvu Centralnog Organa za Usvajanje, Odbor za Lokalno i Međunarodno Usvajanje imaće ove uloge i odgovornosti;
 - Nadgledanje poštovanja zakonskih i profesionalnih procedura (lokalni i međunarodni pravni akti i minimalni standardi) u procesu stručnog vrednovanja u dosijeima koje pripremaju CSR (procene potencijalnih porodičnih usvojenja i deca bez potencijalnog roditeljskog staranja za usvajanje) .
 - odobravanje potencijalnih porodica procenjenih od strane nadležnog CSR;
 - Donošenje mišljenja / saglasnosti, u pogledu podobnosti eventualnih usvojitelja sa detetom da se usvoji, pre pokretanja postupka usvajanja u odgovarajućem sudu.
 - Praćenje Jedinstvenog registra za potencijalnu djecu za lokalno i međunarodno usvajanje;
 - Praćenje očuvanja i održavanja Jedinstvenog Registra za decu pogodno za Lokalno i Međunarodno usvajanje;

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

- Izrada Pravilnika o radu Odbora za Lokalno i Međunarodno usvajanje;
- Starati se i osigurava poštovanje Konvencije o Zaštiti Prava Dece i Haške Konvencije o Zaštiti Dece i Međudržavne Saradnje u vezi sa usvajanjem deteta u inostranstvu (Međunarodno usvajanje).

- Obezbeđivanje svih CSR-a statutom i radnim propisima na osnovu minimalnih kriterija MRSZ-a, uključujući pojašnjenje dužnosti, broja i profila dužnosnika i odgovornosti osoblja. Biće potrebno da svi CSR budu sastavljeni i usvojeni statut u Skupštini opštine, koji treba da uključi strukturu, profil i minimalne socijalne radnike definisane minimalnim standardom za socijalne radnike.

2: Poboljšanje pristupa socijalnim i porodičnim uslugama stavljajući ih bliže građanima

- Definisanje pristupa socijalnim i porodičnim uslugama od reaktivnih do proaktivnih oblika pružanjem usluga bliže građanima. Novi pristup će biti primenjen u pružanju usluga od strane CSR, kako bi se procenila situacija i potrebe za Socijalnim i Porodičnim Uslugama. Procena potreba će biti obezbeđena ne samo za slučajeve koji će biti predstavljeni CSR, već i primenom metoda direktnih porodičnih poseta.

- Izrada standardne operativne procedure (radnje) za pružanje usluga za upućivanje i upravljanje predmetima pružateljima socijalnih i porodičnih usluga. Trenutno postoje odobrenih i razvijeno samo 2-3 Standardno Procedure Delovanja.

Izrada standardnih Operativnih Procedura, za svaku vrstu socijalnih usluga i kategorija klijenata, na osnovu minimalnih standarda za pružanje socijalnih i porodičnih usluga.

- Razviti sistem za informisanje i upućivanje ljudi kojima su potrebne socijalne usluge kroz učešće u zajednici, škole, primarne zdravstvene ustanove, organizacije za pružanje usluga, međuversku zajednicu i volontere. Uspostavljanje platforme i informacione mreže treba da imaju veze između obrazovanja, zdravstvenih institucija i institucija zajednice za pružanje usluga sa integrisanim pristupima. Pripremiti i organizovati sistem upućivanja predmeta i biti deo socijalnog i porodičnog informacionog sistema uspostavljanjem veze sa svim drugim akterima navedenim u procesu pružanja socijalnih usluga.

- Porodice smestaja priznati se kao pružaoci usluga, licencirati se i biti plaćeni za porodično smeštaj kao i priznavanje radnog iskustva. CSR i opštine treba da se angažuju u obezbeđivanju porodica koje pružaju zaštitu i pružaju mogućnosti za unapređenje alternativnih oblika stanovanja. Olakšavanje i podrška koja će biti obezbeđena od strane opštinskih nivoa kako bi se osiguralo povećanje broja smestenih porodica.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

- Širenje i stvaranje pristupa socijalnim uslugama u model centrima svaka služba na jednom mjestu ili na jednom mestu unutar opštinskih institucija. Planirano je da se drugim opštinskim službama dodele ili prenesu dužnosti i službenici za informisanje i upućivanje potrebe za socijalnim i porodičnim uslugama u centrima za pružanje usluga One Stop Šop.

3: Klasifikacija i organizovanje Socijalnih i Porodičnih Usluga

- Određivanje tipova socijalnih i porodičnih usluga:
 - a) **Preventivne i prateće usluge** - svrha preventivnih usluga je adekvatno informisanje, zastupanje i rano upućivanje potencijalnih slučajeva;
 - b) **Usluge podrške** - Svrha usluga podrške je identifikacija i adresiranje slučajeva koji su blagovremeno otkriveni i upućivanje na relevantne institucije kao što su institucije koje pružaju usluge za decu i porodice u potrebi, alternativna porodična skrb, dnevni boravak za djecu i odrasle, smještaj i zaštitu za majke i decu, institucionalnu službu starateljstvo.
 - c) **Specijalizovane usluge, rehabilitacija / reintegracija**, svrha ovih usluga je rehabilitacija žrtava trgovine ljudima, žrtava nasilja i zlostavljanja, žrtava korisnika psihoaktivnih supstanci, dugoročna institucionalna nega, dnevni boravak i integrisano upućivanje u druge sektore.

Kodifikacija socijalnih usluga u bazi podataka socijalnih i porodičnih usluga, u skladu sa sistematskim klasifikacijama i minimalnim standardima. Okvir će biti uspostavljen u tri (3) grupe usluga, dok će se definisati kodovi / kodeksi svake usluge i minimalni standard socijalnih usluga, kao i informacioni sistem socijalnih usluga.

4: Povećanje kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga

- Uspostaviti adekvatan mehanizam za izradu i odobravanje minimalnih standarda socijalnih i porodičnih usluga. GSSPU će preuzeti dodatne odgovornosti u izradi i praćenju standarda, dok će MRSZ / DPSF biti institucija odgovorna za njihovo odobrenje.
- Promocija minimalnih standarda usluga i izrada novih standarda za socijalne i porodične usluge, uključujući pregled trenutnih minimalnih standarda i identifikaciju novih standarda koje je potrebno izraditi.
- Razvijanje okvira indikatora za praćenje efikasnosti pruženih socijalnih i porodičnih usluga. Uspostavljanje okvira sa indikatorima merenja za celu zemlju usklađenim sa merenjima i komparativnim pokazateljima sa zemljama EU ili Međunarodnim Organizacijama.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

- Razvijanja procedure zapošljavanja za službenike CSR, sa obaveznim kriterijumima kao što su relevantno obrazovanje / obuka i radno iskustvo. Kategorije zaposlenih će biti definisane i klasifikovane, što će obezbediti neophodne profile koje bi CSR trebalo da obezbedi da bi obezbedio kvalitet pružanja socijalnih i porodičnih usluga.
- Sistematizacija i profilisanje funkcija i pozicija (radnih mesta) u okviru CSR. Kreiranje i organizovanje višestruke strukture u okviru centara za socijalni rad sa profilima podeljenim po društvenim kategorijama koje će obavljati funkcije i zadatke u određenim oblastima.
- Razmotriti i unaprijediti alternativne oblike zaštite dece, odraslih i starijih osoba. Takođe, razvoj alternativnih oblika (nezavisni, nadgledani život) kao nastavak podrške preko 18 godina za decu koja su bila deo bilo kojeg oblika privremene alternativne staranja kako bi ojačali svoje vještine za samostalan život u okruženju sigurno i podržavajuće.
- Poboľšane integrisane usluge kroz izgradnju kapaciteta i obezbeđivanje fizičkog prostora (prijateljske sobe) za sve pružaoce socijalnih i porodičnih usluga i druge srodne pružaoce usluga kao što su: pravosuđe, policija i popravne ustanove. Organizovati i stvoriti mogućnosti za razvoj modela integrativnih i interaktivnih usluga.

5: Održivo finansiranje socijalnih i porodičnih usluga

- Obezbediti održivo finansiranje socijalnih i porodičnih usluga tako što će obezbediti dovoljne izvore finansiranja za socijalne usluge kroz formulu za finansiranje socijalnih i porodičnih usluga. Stvaranje posebnog granta za socijalne usluge, koji će se zasnivati na kriterijumima ili pokazateljima definisanim od strane MRSZ-a.
- Kalkulacija socijalnih i porodičnih usluga (jedinični trošak zasnovan na standardnim kriterijumima i standardizacija raspodele osoblja). Socijalne i porodične usluge će morati da alociraju troškove na osnovu jediničnih troškova koji će pomoći u planiranju i ugovaranju socijalnih usluga. Kreiranje i odobravanje jediničnih troškova za sve vrste usluga, kao i pripremanje troškova za pružanje socijalnih usluga iz stambenog, dnevnog i tranzitnog centra.
- Prihodi od socijalnih i porodičnih usluga namenjeni su isključivo socijalnim uslugama. Prihodi prikupljeni od poreza na socijalne usluge su namenjeni kao prihodi koji se mogu koristiti za povećanje kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga tako što će pokriti dodatno pohađanje osoblja / obuku, obuku po potrebi i ugovaranje usluga koje nisu obuhvaćene. CSR

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

- Definisanje i regulisanje socijalnih i porodičnih usluga koje će se nuditi u vezi sa plaćanjem / učešćem ili sufinansiranjem. Ova aktivnost će odrediti vrste usluga koje se odnose na plaćanje / učešćem ili sufinansiranje gde su kriteriji i kategorije za koje će usluge biti pokrivene i finansirane od strane opština i službi ili kategorija koje treba sufinansirati pružanje socijalnih i porodičnih usluga klijentu.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

POGLAVLJE 4: IDENTIFIKACIJA I PROCENA BUDUĆIH UTICAJA

Prva opcija i druga opcija neće imati pozitivnih uticaja na određene oblasti. Naprotiv, one će imati negativan uticaj na probleme identifikovane u ovom koncept dokumentu. S druge strane, treća opcija će imati direktan uticaj na poboljšanje sistema socijalnih i porodičnih usluga. U nastavku će biti prikazani uticaji koji su identifikovani, na osnovu svake opcije.

Slika 3: Najvažniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Kategorije uticaja	Identifikovani odgovarajući uticaji
Ekonomski uticaji	DA
Društveni uticaji	DA
Uticaj na životnu sredinu	NE
Uticaji na osnovna prava	DA
Rodni uticaj	DA
Uticaji na socijalnu jednakost	DA
Uticaji na mlade	DA
Uticaji na administrativno opterećenje	NE
Uticaj SMP-a	NE

Ekonomski uticaji

Opcija 1

Nedelovanje preventivnim i pratećim merama, nedostatak finansiranja usluga kako na lokalnom nivou tako i na centralnom nivou, iscrpljivanje sredstava od stranih donatora (koji i danas nisu voljni da pokriju projekte bez angažovanja državnih struktura), i druga identifikovana pitanja u ovom koncept dokumentu ugrožavaju status quo socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu. Štaviše, imajući u vidu da 2019. godine ističe zakonska obaveza za dodeljivanje 2,7% opšteg granta za opštine koje imaju manje od 22.000 stanovnika. Ova opcija obezbeđuje zadržavanje troškova na postojećem nivou u socijalnom sektoru i ne obezbeđuje smanjivanje troškova u drugim sektorima kao što su zdravstvo, sudstvo, policija i korektivne službe.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Takođe ne obezbeđuje da usluge budu uporedive sa susednim zemljama koje su takođe usvojile Evropsku Volontersku Povelju za socijalne i porodične usluge. Sa aspekta ekonomskog uticaja ova opcija je samo održavanje status quo-a nivoa socijalnih usluga i kao takva je jeftinija, ali ne unapređuje ovaj sektor. Takođe vredi napomenuti da nastavkom status quo-a ova opcija onemogućava smanjenje broja osoba koje su na ivici siromaštva.

Opcija 2

Ova opcija obezbeđuje laku reformu koja podrazumeva reformu nekih od najvažnijih administrativnih tehničkih pitanja i pitanja mandata, ali ne obezbeđuje održivost i viziju za usluge zasnovane na Evropskoj volonterskoj povelji. Kao takva, ova opcija se može smatrati samo kao prolazna, ali se kvalitet ne može garantovati u supstanci jer je potrebna dublja reforma počevši od ljudskih, finansijskih i administrativnih resursa. U aspektu ekonomskog uticaja ova opcija je u ovoj fazi manje skupa, ali neadekvatna ulaganja mogu povećati potrošnju u socijalnom sektoru u aspektu kratkoročnog i srednjoročnog stambenog zbrinjavanja, koja ima proporciju od 1 EVRO ulagano u prevenciju šteti 11 do 20 EVRA u srednjoročnom planu za svaki 1 EVRO uloženi na vreme i na pravo mesto.

Opcija 3

Preventivne i prateće usluge imaju značajno niže troškove od onih rehabilitacionih i stambenih. Ako se ništa ne uradi ili se izvrše manje promene u trenutnom sistemu (opcija 1 i 2), u bliskoj budućnosti ovo će uticati na povećanje troškova rehabilitacije i reintegracije npr. u odnosu sa porodičnim nasiljem, porodičnim savetovanjem i intervencijom u porodicama ili smeštanjem u skrovišta; u odnosu na napuštenu decu: napor o zbrinjavanju porodice i smeštaj kod rođake ili porodica za smeštaj ili u dugoročnom smeštaju; rana stimulacija dece sa ograničenim sposobnostima ili njihov smeštaj u dugoročnu rehabilitaciju. Sve ove mere će imati mnogo manje troškove u poređenju sa troškovima koji mogu nastati zbog neaktivnosti.

Predložene promene sa opcijom 3 će imati direktan uticaj na finansijsku održivost usluga, biće manje skuplje i potencijalno u povećanju ulaganja od strane donatora za socijalne i porodične usluge na Kosovu.

Primena ove opcije zasigurno će imati ekonomski uticaj na povećanje finansiranja za ovaj sektor, ali će pozitivno uticati na smanjenje troškova i u drugim sektorima, kao što su zdravstvo, pravosuđe, policija ili popravne službe. Ukoliko su bude uložilo u ovu opciju, potraživanje za kratkoročnim ili srednjoročnim smeštajem bi se smanjilo i kao rezultat imaće smanjenja troškova u navedenim sektorima.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Društveni uticaji

Opcija 1

Neaktivnost, rana ne intervencija, nedostatak ulaganja u socijalne i porodične usluge rizikuju eskalaciju negativnih pojava u društvu, kao što je nasilje u porodici, asocijalno ponašanje, trgovina ljudima i sl., koje će samim time imati negativne društvene uticaje.

Opcija 2

Druga opcija se može smatrati prelaznom opcijom, ali ne obezbeđuje stabilnost i uticaji na društvo ne bi bili očigledni ako se ne uzme u obzir duboka reforma.

Opcija 3

Preporučena opcija predviđa srednjoročnu održivost u izgradnji održivih kapaciteta, sa održivim finansiranjem sa stvaranjem specifičnog granta za socijalne usluge, koje će imati značajan uticaj na društveno blagostanje ljudi u potrebi, i pomoći će u stvaranju adekvatnih mehanizama za upućivanje socijalnih poteškoća na Kosovu.

Uticaji na osnovna prava

Opcija 1

Prema zakonima koji su na snazi na Kosovu i međunarodnim instrumentima, socijalna zaštita i oslonac u kriznim situacijama je osnovno individualno pravo, koje prema trenutnom stanju (kao što se vidi i u izradi gore navedenih problema) ne mogu da ostvare za sve potrebne osobe na Kosovu. Ova opcija ne može postići da ispuni osnovna prava za kategoriju potrebnih osoba za dugoročne usluge, osobe sa ograničenim sposobnostima, starijih osoba, slučajeve nasilja u porodici, itd. Neaktivnost će dovesti do neispunjavanja njihovih osnovnih prava na zaštitu.

Opcija 2

Ova opcija delimično postiže da se bavi osnovnim pravima nekih urgentnih društvenih kategorija, kao što su smeštaj za žrtve nasilja i trgovine ljudima, deca bez roditeljskog staranja, ali ne i izvan toga i prava kategorija osoba u potrebi za održive srednjoročne/dugoročne usluge, a posebno u odnosu sa uslugama kao što su reintegracija i re-socijalizacija za žrtve trgovine ljudima, deca u sukobu sa zakonom i žrtve nasilja u porodici.

Opcija 3

Predložene izmene sa opcijom 3 će pomoći simetričnom pokrivanju potreba širom teritorije, i pružanju usluga sa kvalitetnijim i dostojanstvenim standardima za sve socijalne kategorije na Kosovu, kako za kratkoročne tako i za srednjoročne i dugoročne usluge. Ovde se posebno uključuju preventivne i prateće usluge.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Polni uticaj

Opcija 1

Visok procenat osoba u socijalnim i porodičnim poteškoćama i mlađih žena i devojaka od 18 godina. Prema podacima iz godišnjih izveštaja CSR-a za 2017. godinu, od 35 žrtava trgovine ljudima, 33 žrtve su bile ženskog pola do su 2 žrtve bile muškog pola. Od ukupno 213 žrtava nasilja u porodici u dobi punoljetnosti, iznad 18 godina, sve su bile ženskog pola, a 170 žrtve su bila deca, od kojih su 89 bile ženskog pola, dok 81 žrtve su bile muškog pola. U okviru nadgledanja tokom 2017. godine, Centri za socijalni rad širom Kosova su tretirali, upravljali i pružali društvene i porodične usluge 23 žrtvama seksualnih zločina mlađih od 18 godina. Od 23 slučajeva žrtava seksualnih zločina mlađih od 18 godina, 19 žrtava su bile ženskog pola, dok su 4 žrtve bile muškog pola. Nedostatak dovoljnih usluga žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima, usluga žrtvama nasilja u porodici, uključujući ovde i preventivnu, prateću i emergentnu zaštitu, a ostavlja ovu veoma ugroženu kategoriju socijalnih i porodičnih teškoće. Neaktivnost u tom pogledu će dodatno pogoršati položaj žena ugroženih u kosovskom društvu, i nadalje, nedostatak informacija i nedostatak pristupa preventivnih usluga i savetovanja, u kombinaciji sa drugim socijalnim i ekonomskim teškoćama na Kosovu mogu da utiču na rast broja žrtava u budućnosti.

Opcija 2

Druga opcija bi, u izvesnoj meri, pomogla u smeštaju i hitnom pružanju pomoći žrtvama u kriznim situacijama (žrtvama trgovine ljudima, nasilja u porodici). Zaštita ovih kategorija se sastoji u pružanju 24-časovnih usluga, uključujući smeštaj, hranu, pružanje zdravstvenih, psiholoških i socijalnih usluga i svih drugih usluga koje se smatraju neophodnim za sanaciju hitne situacije. Takva sankcija mogla bi se postići sa drugim ciljem, ali se ne bi uspelo u stvaranju dugoročne bezbednosti preko programa socijalne rehabilitacije i reintegracije.

Opcija 3

Preporučena treća opcija bi obezbedila bolju dobrobit i veću bezbednost žrtava ženskog pola, čime bi se doprinelo rodnoj ravnopravnosti kroz pružanje kvalitetnih programa podrške za reintegraciju, reedukaciju i resocijalizaciju, doprinoseći jačanju podrške žene i njenog položaja u odlučivanju u porodici.

Uticaji socijalne jednakosti

Opcija 1

Će imati delimičan uticaj na ovu oblast, prema ovoj opciji status quo ne samo što utiče na socijalnu nejednakost, već naprotiv, na diskriminaciju odgovarajućih društvenih grupa. Pres svega, nejednaka raspodela usluga, kako iz kategorije pruženih usluga, tako

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

i sa teritorije na kojoj se one pružaju, predstavlja značajnu društvenu nejednakost u pristupu uslugama i kvalitetu usluga za one koji ih primaju.

Opcija 2

Drugom opcijom bi se postigla relativna, nepotpuna pokrivenost usluga i teritorija, ali se ipak ne bi postigla jednaka raspodela usluga. Ovo bi posebno važilo za dnevne usluge – centre za dnevni boravak osoba sa ograničenim sposobnostima i starijih osoba, preventivne i prateće službe, centre za brigu o deci itd.

Opcija3

Očekuje se da će promene predložene trećom opcijom ojačati ukupnu jednakost koja je takođe jedan od ciljeva ovog koncept dokumenta. Usluge će se distribuirati jednako i stizaće do svih osoba u potrebi i obezbediće se bolja održivost usluga koje se pružaju.

Uticiji na mlade

Opcija1

Deca su najugroženija grupa u oblasti socijalne zaštite. U suprotnom, nedostatak usluga i investicija sada produbljuje socijalne probleme ove dece, što dovodi do mnogo većih poteškoća u životu mladih i odraslih. Svaka neaktivnost u pravcu deteta predstavlja eskalaciju ukupnog negativnog stanja društva i stvara destruktivne efekte u našem društvu.

Opcija2

Će imati delimičan uticaj na ovu oblast, tako da se broj usluga za decu uopšte može povećati kako bi ih pripremili za samostalan i konstruktivan život, ali druga opcija će moći da kratkoročno pruži takvu podršku i ne može pružiti rešenja za decu koja traže holističku i dugoročnu podršku za reintegraciju - kao što su deca bez staranja, deca u sukobu sa zakonom i ona u uličnoj situaciji.

Opcija 3

Stizanje kod dece u potrebi u pravom trenutku i mjestu, ulaganje u ranu rehabilitaciju bilo kakvih poteškoća, pravovremeni hitni smeštaj i staranje kao i mnoge druge akcije koje su predviđene za poboljšanje trećom opcijom, garantuju zaštitu dece prema zakonu i međunarodnim instrumentima i verovatno će garantovati stvarnu integraciju dece u konstruktivan i doprinosni život u društvu. Ovo posebno važi za decu koja su bez staranja, koja trenutno ne primaju usluge. Ovom opcijom bi se ovoj deci pružila dodatna podrška za izgradnju konstruktivnog i zdravog života. Takođe bi se obezbedile dodatne usluge za rehabilitaciju i reintegraciju dece sa asocijalnim ponašanjem, dece u sukobu sa zakonom i dece u uličnoj situaciji, njihovim pripremanjem za samostalni i samoodrživi život.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Poglavlje 4.1: Izazovi pri prikupljanju podataka

Radna grupa za izradu ovog koncept dokumenta je u svom sastavu imala neophodnu zastupljenost za obezbeđivanje neophodnih informacija za izradu ovog koncept dokumenta. Radom je rukovodio DPSF-a, koji je obezbedio opšte i posebne neophodne informacije, zahvaljujući DPSF-u, koji nadgleda i pomaže u svakodnevnom radu socijalnih i porodičnih usluga. Sa druge strane, specifične informacije i analize o socijalnim i porodičnim uslugama su obezbeđene iz intervju sa službenicima DPSF-a, CSR-a i članovima KOMF-a, kao i iz razmatranja sekundarnih izvora informacija (verodostojni izveštaji pripremljeni od lokalnih i međunarodnih partnera MRSZ-a. Stoga se može potvrditi da nije bilo problema i izazova u prikupljanju ovih informacija.

POGLAVLJE 5: KOMUNIKACIJA I KONSULTACIJA

Pored predstavnika nekoliko institucija u radnoj grupi za izradu koncept dokumenta, koji su direktno radili na identifikovanim problematikama, druge zainteresovane strane su se susrele tokom ove faze, na koju se utiču identifikovanim problemima. Sažetak sastanaka je u nastavku:

Prvi korak koji se preduzima pre izrade koncept dokumenta je bio sprovođenje intervjua sa 21 različitim službenikom unutar i izvan MRSZ-a i nevladinih organizacija uvezi sa trenutnom situacijom u oblasti socijalnih usluga na Kosovu i važećeg zakonodavstva, gde su identifikovani mnogi nalazi.

Zatim je organizovana dvodnevna radionica sa radnom grupom za izradu koncept dokumenta za socijalne i porodične usluge pod pokroviteljstvom UNICEF-a. Na ovoj radionici je prvog dana razgovarano o nalazima tokom intervjua i o potrebi za duboke reforme u oblasti socijalnih i porodičnih usluga, evropski model u skladu sa evropskom volonterskom poveljom za socijalne i porodične usluge, kao i konkretnih predloga za ponovno oblikovanje socijalnih usluga na osnovu prevencije koju je predložilo angažovano stručno lice. Dok su na kraju prvog dana i drugog dana svi članovi grupe podeljene u tri grupe da rade na ciljevima i osnovnim aktivnostima koncept dokumenta za socijalne usluge. Nakon ove radionice održano je nekoliko sastanaka manje grupe kako bi se dogovorili o rezultatima prvog nacrt koncepta dokumenta za socijalne i porodične usluge.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Nakon ovih sastanaka organizovana je druga radionica koja je podržana od strane NVO-a SOS Fshatrat e Fëmijëve. Na ovoj radionici je u prvom delu dana predstavljen prvi nacrt koncepta socijalnih i porodičnih usluga gde se razgovaralo o mnogim pitanjima koja nisu uključivala ovaj nacrt, dok je u drugom delu rađeno u grupama kako bi se ispunili ciljevi koncept dokumenta za socijalne i porodične usluge. Nakon ovog rada, radna grupa je održala nekoliko sastanaka kako bi radila na koncept dokumentu pre nego što je pripremljen konačni nacrt, a istovremeno je organizovana od strane Instituta za lokalnu vlast IKLV, na kojoj se razgovaralo o socijalnim uslugama sa posebnim naglaskom za Koncept dokumenat za socijalne i porodične usluge, gde su pomenuti problemi identifikovani u definiciji problema. Na ovom sastanku su prisustvovali članovi radne grupe, predstavnici lokalne samouprave, predstavnici CSR-a i predstavnici NVO-a.

Poslednji radionica za predstavljanje konačnog nacrta je održana u oktobru u Tirani, koji je bila pod podržana od strane međunarodne organizacije Terres des Homes. Na ovoj radionici je završen Koncept dokument za socijalnim uslugama, dok su identifikovani problemi i opcije predstavljene i pred Ministarstvom rada i socijalnu zaštite. Problemi identifikovana na intervjuima, sastancima, radionicama i debatama, koji su procenjeni od strane radne grupe;

- Definisanje liste socijalnih i porodičnih usluga - kodiranje
- Utvrđivanje minimalnih standarda socijalnih usluga
- Ugovaranje usluga, koje se usluge trebaju ugovoriti/koje se ne trebaju ugovoriti
- Opšte redefinisane odgovornosti institucija odgovornih za socijalne i porodične usluge i specifičnija i sveobuhvatnija definicija nadležnosti i odgovornosti opština
- Jednakost pred zakonom, javnih institucija, NVO i privatnih institucija, koje pružaju socijalne i porodične usluge, kako u njihovim pravima, tako i u njihovim odgovornostima
- Autonomija i izrada profila CSR-a
- Specifični grant i definicija pokazatelja itd G.
- Kategorizacija osoba sa ograničenim sposobnostima
- Podela između starijih osoba i osoba sa ograničenim sposobnostima
- Završetak sekundarnog zakonodavstva u ovoj oblasti
- Utvrđivanje jedinstvenog troška usluga u staračkom domu, domovima u zajednici itd.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

- Kao ostale kategorija koje su takoreći neobrađene, pojavljuju se specifične kategorije nasilja i trgovine ljudima, koje u ovom zakonu nisu uključene, ostajući samo kao deo Krivičnog zakonika ne obrađuje se njihova socijalna zaštita.
- Kod kategorije dece se nailazi na problem u zakonskoj definiciji deteta, što dovodi do problema napuštanja dece od stranih državljana, što se uopšte nije predviđenom zakonom i potrebu za kaznenom merom da je u slučaju napuštanja dobro da se odlukom suda uzmu roditeljska prava bioloških roditelja.
- Ovde se stavlja naglasak kod potrebe za izradom kaznenih mera uopšte
- Nastavak porodičnog smeštaja za decu bez roditeljskog staranja do starosti od 26 godina
- Takođe se predlaže da se uredi finansijska podrška za porodice, koje pružaju smeštaj napuštenoj deci. Nedostatak roka za usvajanju i problem pri utvrđivanju kriterijuma za potencijalne porodice koje usvajaju predstavljaju još dva problema za ovu kategoriju
- Veće se treba usredsrediti na usvajanje i davanje saglasnosti za međunarodno usvajanje i razjašnjavanje njegove uloge za usvajanje na lokalnom nivou.
- Dok je još jedan opšti i vrlo značajan problem nedostatak znanja od strane sudova o Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama i drugim podzakonskim aktima, dakle sekundarnog zakonodavstva.
- Poslovnik Saveta za socijalne usluge u cilju bolje i efikasnije organizacije i funkcionisanja u broju i sastavu GSSPU-a
- Decentralizacijom se jasno vidi da socijalne usluge nisu najbolje načinjene, ali nije izvršeno ni povećanje zainteresovanih strana koje se bave ovom oblašću u društvu.
- Decentralizacija socijalnih usluga je delimično ostvarila rezultat u pogledu rada, dok je preostala samo administrativna decentralizacija, a to se dogodilo kao posledica nedostatka stručnog osoblja u opštini, nezainteresovanosti opštinske uprave za ove usluge, uprkos socijalnom pritisku koji predsednici i opštinski službenici imaju od građana u nevolji i nedostatka finansija.
- Što se tiče pristupa građana socijalnim uslugama, jasno se vidi da ruralna područja nemaju odgovarajući pristup CSR-ima i institucijama koje se bave socijalnim uslugama
- Takođe, iz razgovora sa ispitanicima proizilazi da se CSR-ima ugrožava autonomija, često od političkog uticaja opštine, posebno u izboru stručnog osoblja.
- Potreba za izradom profila i zapošljavanja stručnog osoblja u CSR-ima je od suštinskog značaja kako bi ovi centri normalno funkcionisali. Pored izrade profila koji svi CSR-i treba da učine, neophodno je da nadzor i godišnji plan nadzora ovih centara treba da bude u prvom planu.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Slika 4: Sažetak komunikacionih i konsultativnih aktivnosti koje se sprovode za koncept dokumenat

Proces konsultacija ima za cilj: informisanje aktera uključenih u pružanje informacija, diskutovanje o identifikovanim problemima i izazovima, predstavljanje ciljeva i opcija planiranih za promene i reforme u oblasti socijalnih i porodičnih usluga.						
Glavni cilj	Ciljna grupa	Aktivnost	Komunikacija / obaveštenje	Indikativni rok	Potreban budžet	Odgovorno lice
Razvijanje intervjua za identifikaciju problema	CSR, NO-je, Opštine, DSPP, MRSZ	Sastanci sa predstavnicima CSR, opština i NVO	Elektronska adresa. Direktna komunikacija	Juli 2018	Podrška stručnjaka finansirano od UNICEF-a	Lutfi Bislimi
Organizovanje dve Radionice,	CSR, NO-je, Opštine, DSPP, MRSZ	Predstavljanje izazova, izazova i ciljeva	Elektronska adresa. Direktna komunikacija	Septembar Oktombar 2018	Podrška SOS dečijim selima, Terre des Hommes	Lutfi Bislimi
Organizujte dva javna sastanka	Civilno društvo, opštine, resorna ministarstva, Skupština	Diskusija o problemima, izazovima i ciljevima	Javni poziv, Elektronski i pisani mediji	Oktobar i novembar 2018	Podrška Kosovskog instituta za lokalnu upravu i COMF	Lutfi Bislimi

POGLAVLJE 6: KOMPENZACIJA OPCIJA

Prva opcija – neće imati pozitivnih uticaja na određene oblasti. Naprotiv, ona će imati negativan uticaj na probleme identifikovane u ovom konceptu dokumentu. Ukoliko se ne promeni trenutni zakon i nastavi sa sprovođenjem postojećeg zakona, identifikovani problemi i dalje otežavaju funkcionisanje socijalnih i porodičnih usluga, uzimajući kao osnovu opštu društvenu složenost i poteškoće sa kojima se suočavaju građani Republike Kosovo u pogledu socijalne zaštite.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Nedostatak delovanja preventivnim i pratećim merama; nedostatak finansiranja usluga, kako sa lokalnog, tako i sa centralnog nivoa, iscrpljivanje sredstava od stranih donatora (koji danas oklevaju da pokriju projekte bez angažovanja državnih struktura); nejednaka raspodela usluga u opštinama; nedostatak ulaganja u održivi profesionalni razvoj službenika koji pružaju usluge; nedostatak konkretizacije mehanizama za licenciranje, nadgledanje i inspekciju; kao i mnoga druga gore navedena pitanja, ugrožavaju status quo socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu.

Štaviše, imajući u vidu da 2019. godine ističe i pravna obaveza za raspodelu 2,7% od ukupnog granta za opštine koje imaju manje od 22.000 stanovnika. Stoga se ova opcija ne preporučuje.

Druga opcija - nudi kompromis između prve i treće opcije što zahteva da se održi status quo u nekim oblastima, u kojima struktura ostaje nepromenjena, kao i da se neke druge poboljšaju u sadašnjem okviru organizacije, kao što su na primer:

- Poboljšanje komunikacije između MRSZ-a, opština i CSR-a;
- Da se nastavi proces licenciranja sa blagim poboljšanjima unutar trenutne organizacije;
- Da se razvije proces podizanja kapaciteta u okviru MRSZ-a;
- Da se proces ugovaranja usluga ostavi za kasniju fazu nakon izvršenja strukturne reforme unutar MRSZ-a,
- Da se nastavi proces izrade standardnih operativnih procedura;
- Da se porodicama koje pružaju smeštaj prizna status pružalaca usluga; ali bez dodatnih povlastica, kao što su staž ili novčane naknade;
- Da se ponovo uspostave postojećih minimalnih standarda socijalnih i porodičnih usluga;
- Da se razmotre i unaprede alternativni oblici zaštite za sve starosne grupe.
- Da se obezbedi dodatno finansiranje za socijalne i porodične usluge, obezbeđivanjem dovoljnih izvora finansiranja za socijalne usluge;
- Izvršiće se utvrđivanje troškova socijalnih i porodičnih usluga;
- Da se sopstveni prihodi ostvareni od strane socijalnih i porodičnih usluga namene samo za socijalne usluge.

Ova opcija će obezbediti dobru reformu koja garantuje reorganizaciju socijalnih i porodičnih usluga, ali ne garantuje povećanje kvaliteta socijalnih i porodičnih usluga na zadovoljavajućem nivou i u skladu sa evropskim volonterskim okvirom socijalnih i porodičnih usluge i smernicama alternativnog smeštaja Ujedinjenih nacija.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Treća opcija – obezbeđuje promenu iz korena postojećih socijalnih politika prema evropskim standardima i standardima Ujedinjenih nacija sa direktnim uticajem na poboljšanje socijalnih i porodičnih usluga putem stvaranje odgovarajućih struktura u oblastima kao što su podizanje kapaciteta, proširenje i bolji pristup, kontrola i kvalitet u pružanju i pružaocima socijalnih i porodičnih usluga, kao i povezanost sa lancem vrednosti u čitavom sektoru sa održivim finansiranjem i neprekidnim poboljšanjem usluga.

Ponovo naglašavamo da je parlamentarna Komisija za zdravstvo, rad i zaštitu nakon nadgledanja zakona je dala prvu preporuku da Ministarstvo rada i socijalne zaštite, izradi novi Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, integrisani i napredni zakon i sa jasnim nadležnostima za institucije na centralnom i lokalnom nivou. Svi identifikovani problemi i preporuke date od strane ove Komisije su uključene u sledeće ciljeve koji takođe direktno doprinose postizanju ciljeva Programa Vlade.

Stoga je treća opcija i preporučena opcija.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

1.1.Poglavlje - Planovi sprovođenja za različite opcije

Slika 4: Planovi implementacije za Opciju3

Svrha politike	Uspostavljanje okvira za poboljšanje socijalnih i porodičnih usluga										Broj procenjenih troškova
Strateški cilj	Poboljšanje socijalnih i porodičnih usluga na centralnom i lokalnom nivou										
Specifični cilj 1: Određivanje odgovornosti i nadležnosti za pružaoce socijalnih i porodičnih usluga	Artikal 1.1	Izrađen i usvojen Zakon o Socijalnim i Porodičnim Uslugama									
			2019	2020	2021	2022	2023	Institucija/Odgovorni/Departman			
		1.1.1: Izrada Zakona	x					MRSZ / DSPP		10,000	
		1.1.2: Međuministarske konsultacije	x					MRSZ / DSPP			
		1.1.3: Javna Konsultacija	x					MRSZ / DIEKP			
	1.1.4: Pripremanje materijala za uključivanje u sastanke vlade.	x					MRSZ / PD				
	Artikal 1.2	Podzakonskih akata Izrada i usvajanje									
	1.2.1: Izrada AU o ulogama i odgovornostima CSR / organa starateljstva.						MRSZ/ DSPP / Opštine / CSR		1,000		
	1.2.2: Izrada AU za stepen i rešavanje žalbi				x	x	MRSZ/ DSPP / Opštine / CSR		1,000		
	1.2.3: Nacrt AU za ugovaranje i sufinansiranje usluga		x		x		MRSZ/ DSPP / Opštine / CSR		1,000		
	1.2.4: Izrada AU za organizovanje i funkcionisanje				x	x	M GSSPU RSZ/ DSPP /		1,000		

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

1.2.5 Izrada AU o organizovanje i funkcionisanje Inspektorata za Socijalne i Porodične Usluge.		x	x			MR GSSPU SZ/ DSPP	1,000
1.2.6: Izrada pravilnika i funkcionisanje odbora za lokalno i međunarodno usvajanje..		x	x			MRSZ/ DSPP PD	1,000
1.2.7: Izrada AU o procedurama usvajanja dece bez roditeljskog staranja.		x	x			MRSZ/ DSPP/ CRS	1,000
1.2.8: Izrada AU za porodično stanovanje djece bez roditeljskog staranja		x	x			MRSZ/ DSPP/ CRS	1,000
1.2.9: Nacrt AU za alternativne oblike zbrinjavanja starijih osoba u socijalnoj potrebi.		x	x			MRSZ/ DSPP/ CRS	1,000
1.2.10: Izrada AU za alternativne oblike zbrinjavanja osoba sa invaliditetom u socijalnim potrebama.		x	x			MRSZ/ DSPP/ CRS	1,000
1.2.11: Izrada AU za alternativne oblike stambenog zbrinjavanja dece bez roditeljskog staranja.			x	x		MRSZ/ DSPP/ CRS	1,000
1.2.12: Izrada AU za licenciranje pravnih lica koja pružaju socijalne i porodične usluge.			x	x		MRS GSSPU Z/ DSPP/	1,000
1.2.13 Izrada AU o kriterijumima i broju stručnih radnika na nivou CSR / Opštine			x	x		MPMS/DPSF/ Opština	1,000
1.2.14: Izrada AI za licenciranje pojedinih pružalaca socijalnih usluga i porodica penzionera.			x	x		MRSZ/ DSPP/ GSSPU	1,000

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

	1.2.15: Izrada AU za regulisanje samostalnog boravka samo za decu / odrasle osobe bez roditeljskog staranja koje proističu iz sistema alternativne zaštite (18-26 godina starosti)			x	x		MRSZ/ DSPP / GSSPU	1,000
Artikal 1.3	Izrađeni i odobreni statuti i propisi za Centre za Socijalni Rad i druge javne ustanove koje pružaju socijalne usluge							
	1.3.1: Izraditi model statuta za CSR		x	x			MRSZ / DSPP Opština/ CSR	1,000
	1.3.2: Izrada AU za osnivanje i organizovanje rezidencijalnih ustanova			x	x		MRSZ / DSPP Opština/ CSR	1,000
	1.3.3: Izrada propisa o organizaciji rada javnih pružalaca socijalnih i porodičnih usluga		x	x			MRSZ / DSPP Opština/ CSR	1,000
Artikal 1.4	Akreditacija relevantnog programa obuke, izrada modula i potpisanih sporazuma o saradnji							
	1.4.1: Akreditacija CSFAP-a za kontinuirani razvoj obuke za pružaoce socijalnih i porodičnih usluga		x	x			MRSZ / DSPP GSSPU /MONT	5,000
	1.4.2: Razviti module obuke za pružaoce socijalnih i porodičnih usluga		x	x	x	x	MRSZ / DSPP MONT	5,000
	1.4.3: Razvijanje partnerstva između CSFAP-a i univerziteta, instituta ili nevladinih organizacija za implementaciju programa obuke.		x	x	x	x	MRSZ / DSPP Univerzitet	5,000
	1.4.3.4: Izrada modula obuke za obuku pružalaca socijalnih i porodičnih usluga;			x	x		MRSZ / DSPP Univerzitet	10,000

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

i porodичnih usluga	3.2	3.2.1: Klasifikacioni okvir za preventivne i prateće usluge			x	x	x	MRSZ / DSPP GSSPU	1,000
		3.2.2: Klasifikacioni okvir za usluge podrške			x	x	x	MRSZ / DSPP GSSPU	1,000
		3.2.3: Klasifikacioni okvir za specijalizovane / rehabilitacione usluge			x	x	x	MRSZ / DSPP GSSPU	1,000
		Uspostavljen mehanizam za izradu i usvajanje standarda, praćenje i profilisanje							
Specifični cilj 4: Povećanje kvaliteta socijalnih i porodичnih usluga kroz uspostavlja nje mehanizam a	Artikal 4.1	4.1.1: Uspostaviti profesionalne komisije u okviru CSFAP-a za izradu standarda		x	x			MRSZ / DSPP GSSPU	1,000
		4.1.2: Razvijanje novih standarda i održavanje postojećih standarda		x	x	x		MRSZ / DSPP GSSPU	5,000
		4.1.3: Izrada okvira za praćenje indikatora		x	x			MRSZ / DSPP GSSPU	5,000
		4.1.4 Izrada opisa poslova socijalnog radnika / pružalaca socijalnih i porodичnih usluga, sistematizacija i profilisanje rada u CSR			x	x		MRSZ / DSPP Opština	1,000
		Alternativne usluge za odrasle i stvoreni model integriranih							
specifični cilj 5: Održivo	Artikal 4.2	4.2.1: Razvijanje i odobravanje standarda za alternativne usluge, oblik samostalnog života za decu i odrasle			x	x		MRSZ / DSPP GSSPU	5,000
		4.2.2: Izrada i izgraditi integrirani model za pružanje usluga.			x	x		MRSZ / DSPP GSSPU	10,000
		Socijalne usluge za pružanje kostljivih usluga							
		5.1.1: Troškovi usluga za minimalne standarde za stambene usluge			x	x	x	MRSZ / DSPP / MF, Opština	10,000

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

finansiranj e socijalnih i porodičnih usluga		5.1.2: Troškovi usluga za usluge u porodici za starije osobe			x	x	x	MRSZ / DSPP/ MF, Opština	10,000
		5.1.3: Troškovi usluga za osobe sa ograničenim sposobnostima			x	x	x	MRSZ / DSPP/ MF, Opština	10,000
	Artikal 5.2	Posebni grantovi razvijeni i odobreni za socijalne usluge							
		5.2.1: Formula Specifičnog Granta za Socijalne i Porodične Usluge			x	x	x		10,000
		5.2.2: Kriteriji za isporuku specifičnog Izrađenih i odobrenih grantova				x	x	MRSZ / DSPP/ MF, Opština	10,000

2.1 Poglavlje 6.2: Tabela poređenja sa sve tri opcije

]Dajte kratak narativni prikaz svih tri opcija. Takođe, predstavite izabranu opciju i glavne razloge zašto je izabrana.]

Slika: Poređenje opcija

Metod poređenja:

	Opcija 1: Bez promena	Opcija 2: Poboljšanje primene i izvršenja	Opcija 3: Izrada novog Nacrta zakona o socijalnim i porodičnim uslugama			
Relevantni pozitivni uticaji	Neće biti pozitivnog uticaja	Neće biti pozitivnog uticaja	Rešavaće sve identifikovane probleme do 1. januara 2020. godine			
Relevantni negativni uticaji	To će dodatno otežavati situaciju i postojeći problemi ne samo što će se nastaviti, već postoji opasnost njihovog povećanja.	U velikoj meri će zadržati <i>status quo</i> sa postojećim problemima	Neće imati nikakav negativan uticaj			
Relevantni troškovi	Neće stvoriti dodatne troškove	Neće stvoriti dodatne troškove	To će stvoriti dodatne troškove, koji će biti unutar srednjoročnog budžetskog okvira.			
Procena očekivanog budžetskog uticaja	Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 1	Godina 2	Godina 3
	0	0	0	0	0	0
Zaključak	Ne preporučuje se			Preporučena opcija		
				4,570,000	4,645,000	4,680,000

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

POGLAVLJE 7: ZAKLJUČCI I SLEDEĆI KORACI

Prema svim analizama izvršenih iz ovog Nacrt dokumenta, jedina opcija koja garantuje rešavanje identifikovanih problema u oblasti socijalnih i porodičnih usluga je rešavanje uz zakonske promene, jer glavni uzročnici identifikovanih problema su sudske odredbe koje stvaraju efekte u ovom sistemu. Plan implementacije ovog Nacrt dokumenta, pod uslovom da bude odobren sa preporučenom opcijom je kao što sledi:

Akcija	Rok
1. Usvajanje Nacrt dokumenta za socijalne i porodične usluge	K1 2019
2. Izrada Nacrt zakona o socijalnim i porodičnim uslugama	K3 2019
3. Usvajanje Nacrt zakona o socijalnim i porodičnim uslugama u Vladi Republike Kosovo	K4 2019
4. Usvajanje Nacrt zakona o socijalnim i porodičnim uslugama u Skupštini Republike Kosovo	K4 2019
5. Stupanje na snagu Nacrt zakona o socijalnim i porodičnim uslugama	1. januar 2020. godine
6. Sprovođenje Zakona o socijalnim i porodičnim uslugama	1. julia 2020. godine

Poglavlje 7.1: Odredbe za nadzor i evaluaciju

Akcionni plan za sprovođenje preporučene opcije ovog Koncept dokumenta će se odraziti u Planu rada Ministarstva rada i socijalne zaštite a sprovođenje ovog plana će nadgledati uprava Ministarstva rada i socijalne zaštite, kroz DSPP.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

2 Prilog 1: Obrazac procene za ekonomski uticaj

Kategorija ekonomskih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da se dogodi ovaj uticaj?		Broj organizacija, kompanija i/ili pogodnih pojedinaca	Očekivana dobit ili troškovi uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta	Da li će se trenutni broj radnih mesta povećati?	Da		Visok/Nizak	Visoka/Niska	
	Da li će se smanjiti sadašnji broj radnih mesta?		Ne			
	Da li će uticati na nivo plaćanja?		Ne			
	Da li će uticati na olakšanje pronalaska radnog mesta?		Ne			
Poslovanje	Da li će uticati na pristup finansijama poslovanja?		Ne			
	Da li će se određeni proizvodi ukloniti sa tržišta?		Ne			
	Da li će određeni proizvodi biti dozvoljeni na tržištu?		Ne			
	Da li će preduzeća biti primorana da se zatvaraju?		Ne			
Administrativno opterećenje	Da li će se stvoriti nova preduzeća?		Ne			
	Da li će preduzeća biti primorana da ispune obavezu pružanja novih informacija?		Ne			
	Da li su pojednostavljene obaveze pružanja informacija o preduzećima?		Ne			
	Da li se očekuje promena aktuelnih tokova uvoza?		Ne			
Trgovina	Da li se očekuje promena aktuelnih tokova izvoza?		Ne			

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Prevoz	Da li će imati efekata na način prevoza putnika i/ili roba?	Ne			
	Da li će doći do neke promene u potrebnom vremenu za prevoz putnika i/ili roba?	Ne			
Investicije	Da li se očekuje da preduzeća ulažu u nove delatnosti?	Da			
	Da li se očekuje da kompanije otkazu ili odlože ulaganja za kasnije?	Ne			
	Da li će se povećati ulaganja iz dijaspore?	Da			
	Dijaspore želi da viši sigurna ulaganja, a ovaj sektor je u infantilnoj fazi sa perspektivom.				
	Da li će se smanjiti ulaganja iz dijaspore?	Ne			
	Da li će se povećati strana direktna ulaganja?	Ne			
	Da li će se smanjiti strana direktna ulaganja?	Ne			
Konkurentnost	Da li će se povećati cena poslovanja proizvoda, kao što je električna energija?	Ne			
	Da li će se smanjiti cena poslovnih inputa, kao što je električna energija?	Ne			
	Da li postoji šansa da se promovišu inovacije i istraživanja?	Ne			
	Da li postoji šansa da se ometaju inovacije i istraživanja?	Ne			
Uticaj na MSP	Da li su MSP-i najviše pogođena preduzeća?	Ne			

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Cene i konkurentnost	Da li će se povećati broj robe i usluga dostupni za poslovanje ili kupce?	Ne		
	Da li će se smanjiti broj robe i usluga dostupni poslovanju ili kupcima?	Ne		
	Da li će se povećati cene postojeće robe i usluga?	Ne		
	Da li će se smanjiti cene postojeće robe i usluga?	Ne		
	Da li će se uticati na određeni poslovni sektor?	Ne		
Regionalni ekonomski uticaji	Da li ovaj sektor je koncentrisan u određenom regionu?	Ne		
	Da li će uticati na budući ekonomski rast?	Ne		
Opšti ekonomski razvoj	Da li će uticati na stopu inflacije?	Ne		

3 Prilog 2: Obrazac procene za društvene uticaje

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će se ovaj uticaj dogoditi?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ¹	Da li će se sadašnji broj radnih mesta povećati?	Da		Visok / nizak Nizak	Visok / nizak Nizak	Srednji

¹Kada utiče na radna mesta, takođe imaće i ekonomske uticaje.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

	Da li će se sadašnji broj radnih mesta smanjiti?		Ne			
	Da li će se uticati na radna mesta u određenom poslovnom sektoru?		Ne			
	Da li će uticati na nivo plaćanja?		Ne			
	Da li će uticati na olakšavanje pronalaza radnog mesta?		Ne			
Društveni regionalni uticaji	Da li su društveni uticaji koncentrisani u određenoj regiji ili određenim gradovima?		Ne			
Radni uslovi	Da li će uticati na prava radnika?		Ne			
	Da li su predviđeni ili ukinuti standardi za rad u opasnim uslovima?		Ne			
	Da li će imati uticaj na način razvoja socijalnog dijaloga između zaposlenih i poslodavaca?		Ne			
Socijalna inkluzija	Da li će imati uticaja na siromaštvo?	Da		Srednji	Nizak	Srednji
	Da li se utiče na pristup šema za socijalnu zaštitu?		Ne			
	Da li će se promeniti cene osnovnih dobara i usluga?		Ne			
	Da li će imati uticaj na finansiranje ili organizaciju šema socijalne zaštite?	Da		Srednji	Srednji	Srednji
Obrazovanje	Da li će uticati na osnovno obrazovanje?		Ne	Srednji	Srednji	Srednji
	Da li će uticati na srednje obrazovanje?		Ne	Srednji	Srednji	Srednji
	Da li će uticati na visoko obrazovanje?	Da				
	Da li će uticati na stručno usavršavanje?		Ne			
	Da li će uticati na obrazovanje radnika i	Da				

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

	na doživotno učenje?					
	Da li će to uticati na organizovanju ili strukturu obrazovnog sistema?	Da				
	Da li će uticati na akademsku slobodu i samoupravljanje?		Ne			
Kultura	Da li utiče opcija na kulturnu raznolikost?		Ne			
	Da li utiče opcija na finansiranje kulturnih organizacija?		Ne			
	Da li utiče opcija na mogućnost da ljudi imaju koristi od kulturnih aktivnosti ili da učestvuju u njima?		Ne			
	Da li utiče opcija na očuvanje kulturnog nasleđa?		Ne			
	Da li utiče opcija na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu?		Ne			
Upravljanje	Da li se svaka osoba jednako tretira?	Da				
	Da li će se javnost bolje informisati o određenim pitanjima?	Da				
	Da li utiče opcija na način funkcionisanja političkih stranaka?		Ne			
	Da li će imati bilo koji uticaj na civilno društvo?	Da				
	Da li će imati neki uticaj na život ljudi, kao što je životni vek ili stopa smrtnosti?	Da		Srednje	Srednje	Srednje
Javno zdravlje i bezbednost ²						

²Kada ima uticaj na javno zdravlje i bezbednost, tada redovno ima uticaj na životnu sredinu.

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

	Da li će uticati na kvalitet hrane?				
	Da li će se rizik od zdravstvenog stanja povećati ili smanjiti zbog štetnih supstanci?	Da		Ne	
	Da li će uticati na zdravlje zbog promena nivoa buke ili kvaliteta vazduha, vode i/ili zemljišta?			Ne	
	Ima li zdravstvenih efekata zbog promena u korišćenju energije?			Ne	
	Ima li zdravstvenih efekata zbog promjena u odlaganju otpada?			Ne	
	Da li će uticati na način života ljudi, kao što su nivoi interesa za sport, promene u ishrani ili promene u upotrebi duvana ili alkohola?	Da			
	Postoje li određene grupe koje se suočavaju sa većim rizicima od drugih (određenih prema faktorima kao što su starost, pol, ograničene sposobnosti, društvena grupa ili region)?	Da			
Kriminal i bezbednost	Da li se utiče na šanse da se uhvate kriminalci?			Ne	
	Da li se utiče na mogući profit iz kriminala?			Ne	
	Da li se utiče na nivo korupcije?			Ne	
	Da li se utiče na sposobnost sprovođenja zakona?			Ne	
	Da li ima uticaj na prava i bezbednost žrtava kriminala?			Ne	

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

4 Prilog 3: Obrazac procene za uticaj na životnu sredinu

Kategorija uticaja na životnu sredinu	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će se ovaj uticaj dogoditi?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i /ili pojedinaca	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Klima i održiva životna sredina	Da li će imati uticaj na emisiju gasova staklene bašte (ugljen-dioksid, metan, itd.)?		Ne		Visok / nizak	
	Da li će se uticati na potrošnju goriva?		Ne			
	Da li će se promeniti raznolikost izvora koji se koriste za proizvodnju energije?		Ne			
	Da li će imati promene u ceni za proizvode podobne za životnu sredinu?		Ne			
	Da li će postati manje zagađiva neke određene aktivnosti?		Ne			
Kvalitet vazduha	Da li će imati uticaj na emisiju zagađivača vazduha?		Ne			
Kvalitet vode	Da li utiče opcija na kvalitet slatkih voda?		Ne			
	Da li utiče opcija na kvalitet podzemnih voda?		Ne			
	Da li opcija utiče na resurse pitke vode?		Ne			
Kvalitet i korišćenje zemljišta	Da li će imati uticaja na kvalitet zemljišta (u vezi kiselosti, zagađenja, upotrebe pesticida ili herbicida)?		Ne			
	Da li će imati uticaj na eroziju zemljišta?		Ne			

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

	Da li će se izgubiti zemljište (kroz izgradnju itd.)?	Ne			
	Da li će se dobiti zemljište (kroz dekontaminaciju itd.)?	Ne			
	Da li će imati promene u korišćenju zemljišta (npr. od šumskog korišćenja na poljoprivredno ili urbano korišćenje)?	Ne			
Otpad i reciklaža	Da li će se promeniti količina stvorenog otpada?	Ne			
	Da li će se promeniti načini sa kojima će se upravljati otpad?	Ne			
	Da li će biti uticaja na mogućnosti za reciklažu otpada?	Ne			
Korišćenje resursa	Da li opcija utiče na korišćenje obnovljivih izvora (rezervi ribe, hidroelektrana, solarna energija itd.)?	Ne			
	Da li utiče opcija u korišćenju resursa koje nisu obnovljive (podzemne vode, minerali, uglj itd.)	Ne			
	Da li će imati neki efekat na verovatnoću rizika, kao što su požari, eksplozije ili nesreće?	Ne			
Stopa rizika za životnu sredinu	Da li će uticati na spremnost u slučaju prirodnih nepogoda?	Ne			
	Da li se utiče na zaštitu društva od prirodnih nepogoda?	Ne			
	Da li će imati uticaja na zaštićene vrste ili u područjima gde iste žive?	Ne			
Biološka raznovrsnost, flora i fauna	Da li će se pogoditi veličina ili veza između prirodnih zona?	Ne			
	Da li će imati neki efekat na broj vrsta	Ne			

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

	u određenoj zoni?				
Dobrobit životinja	Da li će uticati i na tretiranje životinja?		Ne		
	Da li će uticati na zdravlje životinja?		Ne		
	Da li će uticati na kvalitet i bezbednost hrane za životinje?		Ne		

5 Prilog 4: Obrazac procene za uticaj na osnovna prava

Kategorija uticaja na osnovna prava	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će se ovaj uticaj dogoditi?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i / ili pojedinaца	Očekivana korist ili troškovi uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Dostojanstvo	Da li utiče opcija na dostojanstvo ljudi, na njihovo pravo na život ili integritet neke osobe?	Da		Visok / nizak		
Sloboda	Da li utiče opcija na pravo slobode pojedinaца?	Da				
	Da li opcija utiče na prava osobe na privatnost?		Ne			
	Da li utiče opcija na pravo na brak ili stvaranje porodice? Da, pozitivno utiče jer socijalne i porodične usluge ojačaju pojedinca i porodicu.	Da				
	Da li opcija utiče na pravnu, ekonomsku ili društvenu zaštitu pojedinaца ili porodice?	Da				
	Da li opcija utiče na slobodu mišljenja,		Ne			

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

	savesti ili veroispovesti?					
	Da li opcija utiče na slobodu izražavanja?			Ne		
	Da li opcija utiče na slobodu sakupljanja ili udruživanja?			Ne		
Lični podaci	Da li opcija obuhvata obradu ličnih podataka?	Da				
	Da li su garantovana prava pojedinca na pristup, ispravku i prigovor?			Ne		
	Da li je način na koji su obrađeni lični podaci jasan i dobro zaštićen?			Ne		
Azil	Da li ova opcija utiče na pravo na azil?			Ne		
Imovinska prava	Da li će imovinska prava biti pod uticajem?			Ne		
	Da li opcija utiče na slobodu poslovanja?			Ne		
Jednak tretman ³	Da li opcija štiti načelo jednakosti pred zakonom?			Ne		
	Da li postoji mogućnost da određene grupe budu oštećene na direktan ili indirektan način od diskriminacije (npr. bilo koja diskriminacija na osnovu pola, rase, boje, etničke pripadnosti, političkog mišljenja i drugo, starosti ili seksualne orijentacije)?			Ne		
	Da li opcija utiče na prava osoba sa invaliditetom?			Ne		

³Ravnopravnost polova se tretira u *Proceni polnog uticaja*

KONCEPT DOKUMENT ZA SOCIJALNE I PORODIČNE USLUGE

Prava deteta	Da li opcija utiče na prava deteta?	Da				
Dobro upravljanje	Da li će administrativne procedure postati komplikovanije?		Ne			
	Da li je pod uticajem način na koji uprava donosi odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo pristupa dosijeima itd.)?		Ne			
	O krivičnom pravu i predviđenim kaznama: da li se utiče na prava optuženog?		Ne			
	Da li se utiče na pristup pravdi?		Ne			